375

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII,
TINERETULUI ŞI SPORTULUI

LORICA MATEI ALEXANDRA MANEA

educație civică

manual pentru clasa a III-a

687555

BCU IASI 1021173

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ, R.A.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Manualul este aprobat prin Ordinul ministrului Educației și Cercetării nr. 3787 din 05.04.2005, în urma licitației organizate de către Ministerul Educației și Cercetării, este realizat în conformitate cu programa analitică aprobată prin Ordinul ministrului Educației și Cercetării nr. 5198 din 01.11.2004 și este distribuit **gratuit** elevilor.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.

Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.

Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

© **EDP 2012.** Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice R.A., București. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R.A.
Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București
Tel.: (021)315.38.20
Tel./fax: (021)312.28.85
e-mail: office@edituradp.ro
www.edituradp.ro

Referenți: Roxana Frățilă – licențiată în pedagogie
Aurelia Voloacă – prof. gr.I.

Redactori: prof. Ion Irimia, prof. Celina Iordache
Tehnoredactor: Cati-Narcizia Lupu
Ilustrații: *Valeria Moldovan*
Nania Constantinescu
Coperta: *Nania Constantinescu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MATEI, LORICA
Educație civică: manual pentru clasa a III-a / Matei Lorica, Manea Alexandra - București:
Editura Didactică și Pedagogică, 2012
ISBN 978-973-30-3170-3

I. Manea, Alexandra

371.671:372.832:373.3

Comenzile pentru această lucrare se primesc:
- prin poștă: pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro; comercial@edituradp.ro
- prin tel./fax: 021.315.73.98

Număr de plan: 57009/2012. Format 16/70 × 100

Tipărit la C.N.I. „Coresi" S.A.

3 0 MAI 2014

Cuprins

Gânduri de început.* Pentru tine – *lecţie introductivă 4
Unitatea de învăţare 1 - Persoana 5
Să ne prezentăm! 6
Ce înseamnă să fim persoane? 8
Corpul meu* 10
Persoane cu nevoi speciale 12
Încrederea 14
Respectul 16
Bunătate • Răutate. 18
Sinceritate • Minciună. 20
Curajul • Frica 22
Cunoaşte-te! 24
Ai încredere în tine? (test de autocunoaştere) 26
Eşti sincer? (test de autocunoaştere) 27
Evaluare *28*
Unitatea de învăţare 2 - Raporturile noastre cu lucrurile şi fiinţele **29**
Ce sunt lucrurile? 30
Lucrurile copiilor 32
Lucrurile din jurul nostru 34
Cum ne purtăm cu lucrurile? 36
Nevoia de lucruri 38
*Animale şi plante** 40
*Animale şi plante – simbol** 42
Cum ne purtăm cu animalele şi plantele? 44
*Nevoia de animale şi plante** 46
Evaluare 48
Unitatea de învăţare 3 - Raporturile noastre cu ceilalţi oameni **49**
Grupuri din care facem parte. 50
Familia 52
Grupul de joacă 54
Clasa 56
*Grupul religios** 58
Reguli ale grupului 60
Drepturi şi îndatoriri în cadrul grupului 62
Evaluare 64

**** extindere***

Pentru tine

Micul nostru-nvăţăcel,
Jucăuş, dar plin de zel
În a le afla pe toate,
Ne-am pus sufletu-ntr-o carte
Ce se-ndreaptă către tine
Învăţându-te de bine:

Să ajungi să te cunoşti,
Să comunici, să te porţi,
Să ajuţi, să ocroteşti,
Într-un cuvânt, SĂ TRĂIEŞTI

În mod demn, civilizat,
Cu respect şi respectat,
În deplină armonie,
Firească lumii şi ţie.

Autoarele

PERSOANA

Oamenii sunt fiinţe care gândesc,
vorbesc, au sentimente şi voinţă.
Fiecare om este diferit de ceilalţi
oameni prin însuşirile lui,
prin felul său de a se comporta.
Omul este o persoană.

Să ne prezentăm!

DICŢIONAR

certificat de naştere – act oficial prin care se confirmă naşterea unei persoane

identitate – ansamblu de date prin care se recunoaşte o persoană

nume de familie– cuvânt sau grup de cuvinte pe care-l poartă toţi membrii aceleiaşi familii şi care se transmite de la părinţi la copii

prenume – nume de botez

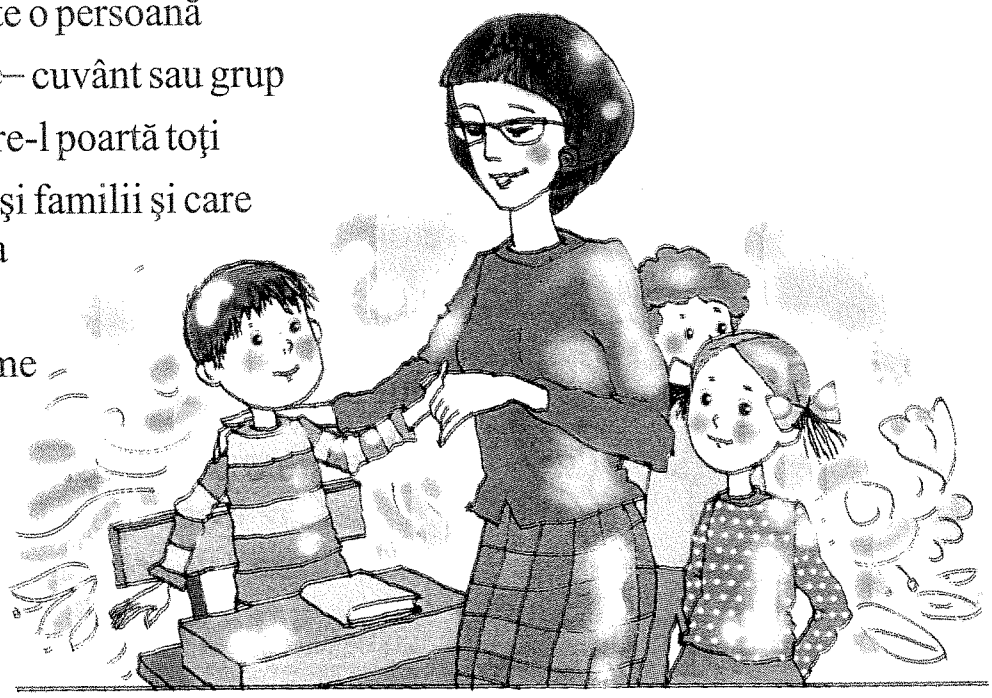

Noul coleg

Astăzi Bogdan s-a întors bucuros de la şcoală.

– Bunico! Bunico! Avem un nou coleg.

– Pe cine, dragul meu?

– Stai să-ţi povestesc! La începutul orelor a intrat în clasă un băiat înalt cu ochii albaştri şi părul ondulat. Era puţin speriat şi abia a spus bună ziua.

Doamna învăţătoare l-a rugat să se prezinte. Cu voce tremurândă, băiatul a început să vorbească:

– Mă numesc Alexandru Matei, am nouă ani şi locuiesc de curând pe strada Brânduşelor, numărul 7.

Doamna învăţătoare l-a întrerupt:

– Matei este numele de familie sau prenumele?

– Părinţii îmi spun Alex, de la Alexandru.

– Dă-mi carnetul tău de elev şi nu uita să-mi aduci mâine certificatul de naştere.

Apoi, ne-am prezentat şi noi, fiecare în parte.

SĂ ŞTII...

- Fiecare om are o identitate: nume, prenume, data şi locul naşterii, religia, cetăţenia, naţionalitatea, sexul, numele şi prenumele părinţilor, domiciliul.
- Actele prin care se dovedeşte identitatea sunt: certificatul de naştere, cartea de identitate (C.I.) şi paşaportul.
- Copiii până la 14 ani se pot legitima prin certificatul de naştere, carnetul de elev, legitimaţia de elev sau de membru al unui club, biblioteci etc.

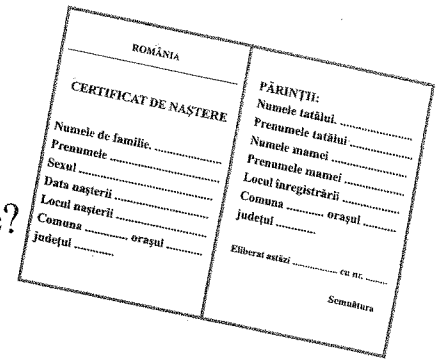
ROMÂNIA

CERTIFICAT DE NAŞTERE

Numele de familie. .....
Prenumele .....
Sexul .....
Data naşterii .....
Locul naşterii .....
Comuna ..... oraşul .....
judeţul .....

PĂRINŢII:
Numele tatălui. .....
Prenumele tatălui .....
Numele mamei .....
Prenumele mamei .....
Locul înregistrării .....
Comuna ..... oraşul .....
judeţul .....

Eliberat astăzi ..... cu nr. .....

Semnătura

RĂSPUNDE!

1. Ce înţelegi prin a te prezenta?
2. Care este numele noului coleg? Dar prenumele?
3. Care sunt actele prin care se dovedeşte identitatea unei persoane?

EXERSEAZĂ!

1. Realizează un tabel cu numele şi prenumele elevilor din clasa ta. Ordonează înscrierea lor după: alfabet, sex, rezultate la învăţătură, la disciplină sau alte criterii alese de tine.

2. Defineşte-ţi identitatea, completând fişa următoare:

- nume ..... • prenume ..... • sex ..... • data şi locul naşterii .....
- numele şi prenumele mamei ..... • numele şi prenumele tatălui .....
- adresa ..... • cetăţenia ..... • naţionalitatea ..... • religia .....
- înălţimea ..... • culoarea părului .....
- greutatea ..... • semne particulare .....
- culoarea ochilor ..... • semnătura.....

LUCRU ÎN ECHIPĂ

După modelul de mai sus, definiţi identitatea unui alt membru din echipa voastră.

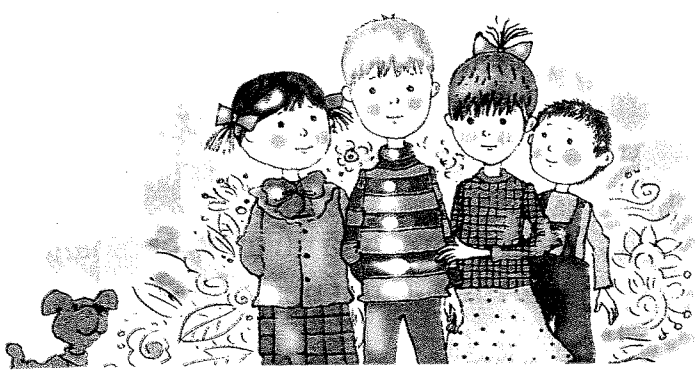

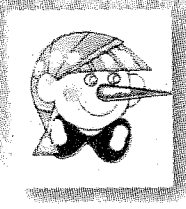

Ce înseamnă să fim persoane?

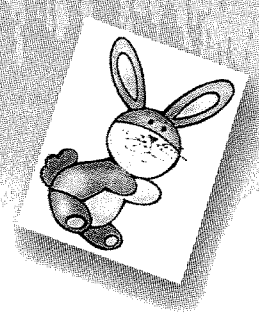

DICŢIONAR

persoană – individ, fiinţă omenească

relaţie – legătură

sentiment – stare sufletească (dragoste, ură, bucurie, tristeţe, milă, frică, supărare etc.)

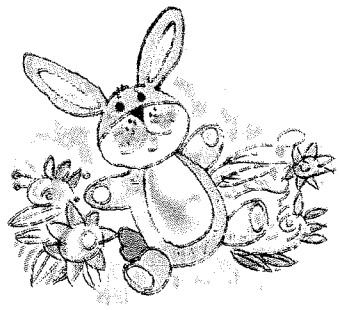

Prima zi de şcoală

Îmi amintesc întotdeauna, cu drag, prima zi de şcoală. Toată lumea îmi dădea atenţie. Doamne, ce mândru eram! O singură umbră îmi întuneca imaginea acelei zile. În ghiozdan, bine ascuns, se afla prietenul meu, Urechilă, iepuraşul de pluş. După ce părinţii m-au condus la clasă, doamna învăţătoare a spus râzând:

– Acum toate persoanele mari părăsesc sala şi rămânem doar noi, şcolarii clasei I.

În timp ce părinţii plecau, eu îmi strângeam la piept ghiozdanul. Nu ştiam ce să fac cu Urechilă. În prima clipă am vrut să i-l dau mamei. Apoi m-am gândit că nu este o persoană mare, ba chiar una mai mică decât mine. Dar e şcolar de clasa I ? m-am întrebat.

Doamna a observat nedumerirea mea şi a zis:

– Nimeni nu îţi ia ghiozdanul. Hai să-l desfacem şi să vedem ce are un elev în ghiozdan.

Inima era să-mi sară din piept. Acolo era ascunsă „persoana". Spre marea mea uimire, doamna învăţătoare a scos caietele, penarul, iar despre „persoană" doar a amintit.

– Ai şi o jucărie?

Atunci am înţeles: Urechilă nu era o persoană, era o jucărie.

Dar numai jucăriile nu sunt persoane? Voi ce credeţi?

SĂ ŞTII...

- Fiecare om este o persoană. Are sentimente şi voinţă, un mod propriu de a gândi, de a comunica şi de a acţiona. Toate acestea îl deosebesc de celelalte fiinţe şi lucruri.
- Omul este o fiinţă superioară. El îşi propune scopuri şi acţionează conştient în vederea realizării lor.
- Între persoane se stabilesc diferite relaţii.

RĂSPUNDE!

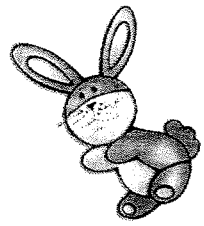

1. Care sunt persoanele din text?
2. De ce sunt persoane?
3. De ce Urechilă nu este o persoană?
4. Prin ce se deosebeşte o persoană de celelalte fiinţe? Dar de lucruri?

EXERSEAZĂ!

1. Elevii clasei a III-a au hotărât să realizeze în revista şcolii pagina de educaţie moral-civică. Compunerile au avut ca subiect prietenia dintre două persoane. Deşi reuşită, compunerea Ioanei „Pisica şi papagalul" nu a fost selecţionată. Nedumerită, ea a întrebat:
– De ce nu a apărut în revistă şi compunerea mea?
Formulaţi voi răspunsul!

2. Marchează cu ☒ ceea ce este specific numai persoanelor:

• gândire	☐	• învăţătură	☐
• somn	☐	• muncă	☐
• vorbire	☐	• milă	☐
• dragoste	☐	• hrană	☐

3. Alege dintre cuvintele următoare pe cele care denumesc persoane: *maşină, trecător, şofer, semafor, zebră, pieton, poliţist, indicator.*

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi un colaj cu imagini care să sugereze un spectacol de circ. Identificaţi persoanele.

PORTOFOLIU

Imaginează-ţi că ai propria afacere. Stabileşte o listă a persoanelor angajate şi cu ce se ocupă fiecare.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

CORPUL MEU*

DICŢIONAR

corp – trup, organism

1. El este şeful şi gândeşte
Tot ce un om înfăptuieşte,
Iar „subalternii“ execută,
Întotdeauna îl ajută.

2. Oglinda sufletului sunt,
Albaştri, negri sau căprui,
Culeg lumina soarelui
Şi bucuria dintr-un cânt.

3. Mirosuri fine din licori
Le detectează-ndată,
Simte parfumul unei flori
Şi iz de ciocolată.

4. Să stai s-asculţi, chiar pe la uşi,
E un obicei cam prost...
Dar dacă totuşi vrei s-auzi,
Ea n-are nici un rost?

5. Ai depăşit măsura
Şi asta-i evident
Dar dacă n-ar fi ea,
Ai fi şi tu prezent?

6. Subalternul devotat
El nicicând nu s-a mişcat
Fără cap...

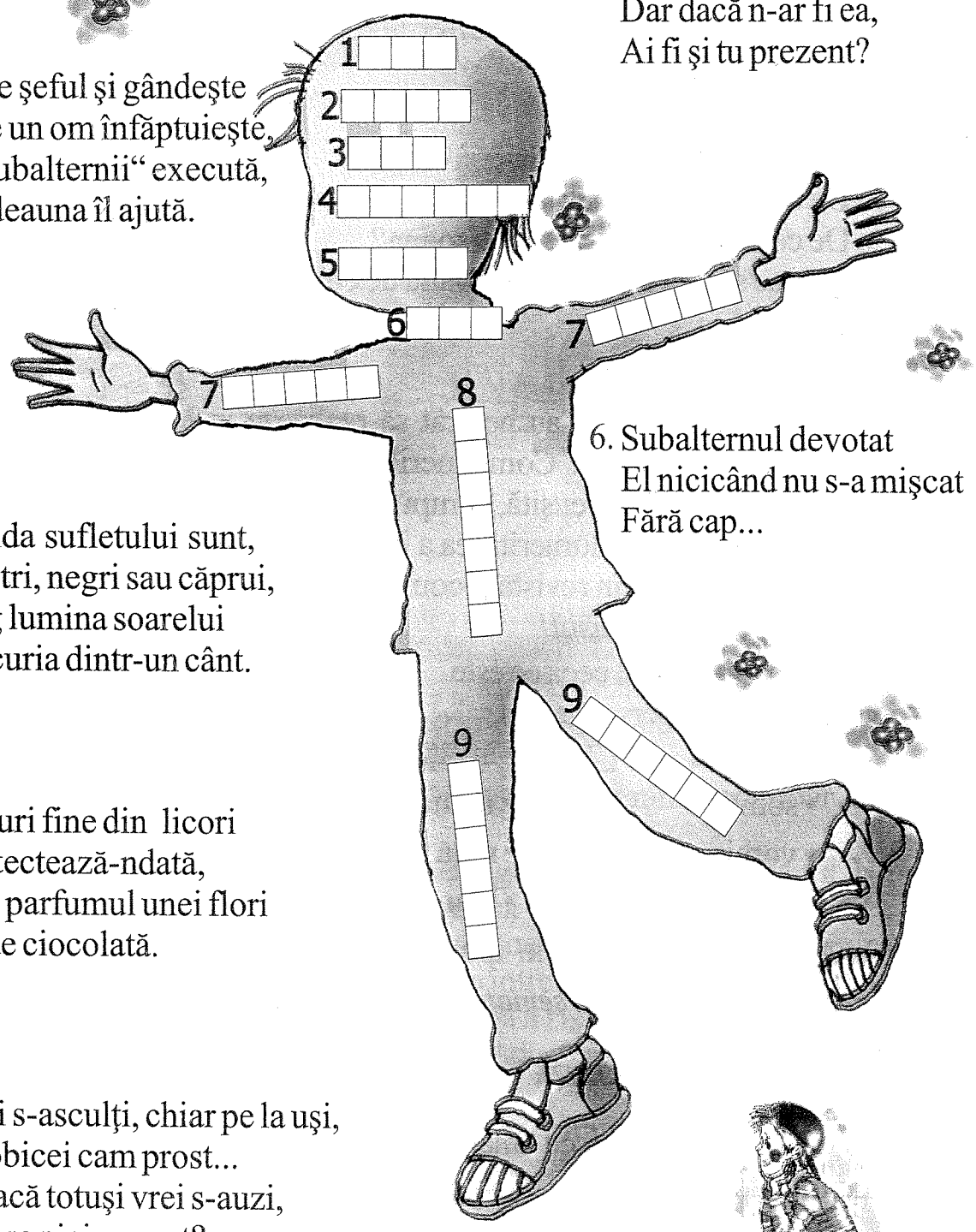

*extindere

7. Îţi sunt prietene, o ştii,
Şi doar cu ele poţi să scrii,
Îţi sunt aproape-n tot ce faci
Şi te ajută să te-mbraci.

8. O căsuţă-ncăpătoare,
Cu loc pentru fiecare.
Pe un perete e un ceas
Ce ticăie fără răgaz.
În mijloc e bucătăria
Ce îţi asigură hrănirea
Şi doi bureţi respiratori,
Foarte sensibili uneori.

9. Comanda-i clară: În pas voios,
Stângul şi dreptul mereu au fost
Prieteni buni, nedespărţiţi,
Ce doar la joc sunt fericiţi!

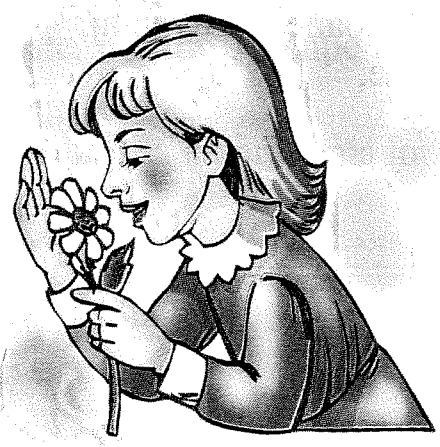

SĂ ŞTII...

- Principalele părţi ale corpului omenesc sunt: capul, trunchiul şi membrele.

RĂSPUNDE!

Care este rolul fiecărei părţi a corpului, sugerate de poezie?

EXERSEAZĂ!

1. Identifică părţile corpului omenesc prezentate în versurile alăturate şi completează rebusul.
2. Numeşte alte organe ale corpului care nu au fost menţionate în poezie.
3. Comentează proverbul:

„Unde nu-i cap, vai de picioare!“

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi un colaj al corpului omenesc folosind materiale din natură.

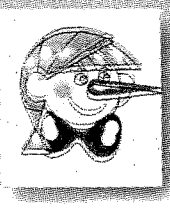

Persoane cu nevoi speciale

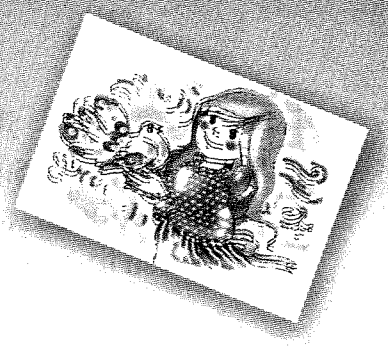

DICŢIONAR

handicap – deficienţă, infirmitate a unei persoane, dezavantaj, dificultate, nevoie.

Fetiţa surdo-mută

de Edmondo de Amicis

(...) Plecarăm. Institutul e aproape. (...) Grădinarul îmi vorbea cu mâhnire:

– Săraca fată! Să se nască ea cu aşa un păcat! N-am avut nici măcar fericirea s-o aud zicându-mi tată; şi ea nu m-a auzit niciodată zicându-i fata mea!

(...) În sfârşit, uşa se deschise şi intră o profesoară ţinând de mână o fată (...). Tatăl şi copila se priviră mai întâi o clipă, apoi scoaseră un ţipăt şi se aruncară unul în braţele altuia.

– Ce mult a crescut! Ce frumoasă s-a făcut, săraca fată! (...)

Profesoara zâmbi şi spuse copilei rar şi lămurit, uitându-se drept în faţa ei:

– Cine este domnul care a venit să te vadă?

– Este tata!

Grădinarul se dădu un pas înapoi şi strigă ca un nebun:

– Vorbeşte! Se poate! Se poate, Doamne, aşa minune! (...)

– Nu-ţi aude glasul, pentru că este surdă; înţelege după mişcarea buzelor cuvintele ce i le spun, dar nu aude vorbele şi n-aude nici măcar pe acelea pe care le pronunţă. (...) Ea ştie să scrie şi să citească, face socoteli şi cunoaşte numele tuturor obiectelor trebuincioase. Ştie, de asemenea, şi puţină istorie şi geografie.

(...) – O, Doamne, dar dumneavoastră sunteţi nişte fiinţe sfinte, nişte îngeri! Nici nu se află pe pământ vreo plată vrednică de o asemenea răbdare!

SĂ ŞTII...

- Din naştere sau în urma unor întâmplări nefericite, unii oameni au probleme legate de corpul lor. Anumite părţi ale acestuia nu funcţionează normal. Ei sunt oameni cu deficienţe (handicap). De aceea au nevoi speciale şi necesită mai multă dragoste, îngrijire, atenţie şi răbdare din partea celorlalţi.
- Ei merită atenţia noastră, chiar ne onorează cu prietenia lor, pentru că adesea sunt mai buni şi mai puternici decât noi.
- Aceşti oameni sunt EGALII noştri.
- A le imita defectele este o dovadă de răutate.

RĂSPUNDE!

1. Ce deficienţă avea fetiţa?
2. Cum înţelegea ea ce i se spunea?
3. Cum îşi manifestă ea bucuria când îşi vede tatăl?
4. Ce cunoştinţe a dobândit ea prin dăruirea şi răbdarea profesorilor săi?
5. Cum îi consideră tatăl ei pe cei care au înfăptuit „minunea"?

EXERSEAZĂ!

1. Ai învăţat acum cât de greu şi trist este să ai un handicap. Consideră rugămintea noastră tema ta permanentă, de zi cu zi: nu folosi niciodată, nici măcar în glumă, cuvântul „handicapat". Convinge-i şi pe ceilalţi să nu-l folosească în acest scop.
2. Fetiţa din poveste poate fi considerată un om normal? Justifică! Aminteşte-ţi ce înseamnă să fii persoană.
3. Identifică situaţiile în care un om normal poate deveni o persoană cu nevoi speciale.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Enumeraţi măsurile de prevenire a incendiilor.

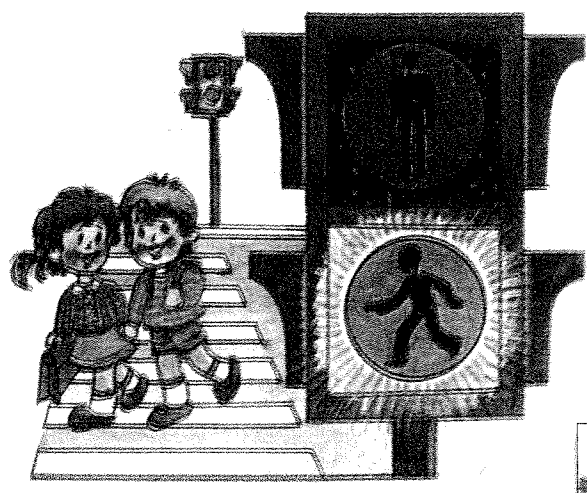

PORTOFOLIU

Realizează un afiş ilustrat care să cuprindă reguli de prevenire a accidentelor de circulaţie.

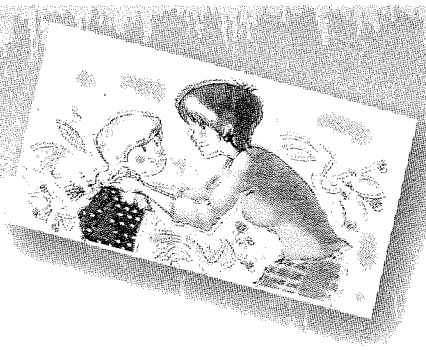

Încrederea

DICŢIONAR

încredere – sentiment de siguranţă faţă de posibilităţile, cinstea, buna credinţă sau sinceritatea cuiva

încredere de sine – încredere în posibilităţile proprii

neîncredere – îndoială, suspiciune

trăsătură morală – însuşire sufletească formată pe baza unor reguli de comportare într-o colectivitate

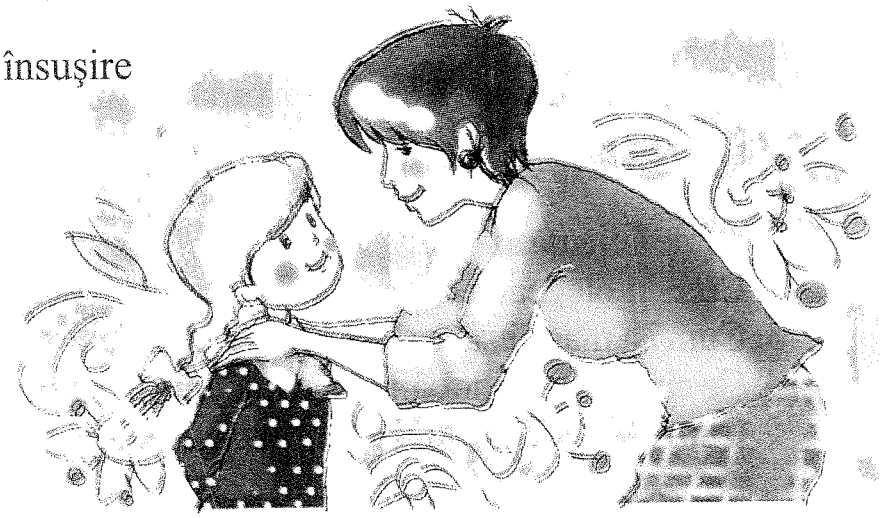

Neîncrederea

Irinei îi place mult matematica. Lucrează adesea probleme şi exerciţii suplimentare. Problemelor complicate le găseşte rapid soluţii. Aşa a căpătat încredere în ea, în forţele ei. Astfel, ora de matematică este o plăcere pentru ea. Are numai „foarte bine", iar doamna învăţătoare se bazează pe posibilităţile ei.

Astăzi, însă, lucrurile s-au complicat.

La tablă, nu a fost atentă şi a greşit rezolvarea exerciţiului. Aprecierea a fost pe măsură: calificativul „suficient".

Fetiţa nu ştia ce să facă: să-i spună sau nu, mamei?

Mama a văzut că ea este abătută.

– Ce ai, draga mea? a întrebat-o.

– Nimic, i-a răspuns fetiţa.

– Atât de puţină încredere ai tu în mine? Nu crezi că te-aş putea înţelege?

Ruşinată şi cu ochii în lacrimi, Irina i-a spus mamei ceea ce o frământa. Mama a mângâiat-o pe creştet şi i-a spus:

– Am încredere în tine! A fost doar o întâmplare. Ai grijă, ia-ţi toate măsurile să nu se mai repete!

Ce bine se simte acum fetiţa! Şi-a recăpătat încrederea în ea, dar îi este jenă că a pus la îndoială încrederea mamei.

SĂ ŞTII...

- Încrederea se manifestă faţă de tine însuţi, dar şi faţă de ceilalţi.
- Încrederea-nfloreşte în inimile mari.
- Încrederea de sine trebuie susţinută prin muncă şi printr-o bună cunoaştere.
- Încrederea în ceilalţi trebuie susţinută de faptele acestora.

RĂSPUNDE!

1. Din ce cauză şi-a pierdut fetiţa încrederea în ea? Dar în mama ei?
2. Cum şi-a recăpătat încrederea?
3. Este suficientă încrederea în tine pentru rezolvarea unor situaţii? De ce mai este nevoie?

EXERSEAZĂ!

1. Găseşte un cuvânt cu înţeles opus cuvântului *încredere.*
2. Povesteşte o întâmplare în care încrederea ţi-a fost înşelată. Precizează ce învăţătură ai desprins.
3. Comentează o situaţie în care ţi s-a acordat încredere.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Desemnaţi colegii de încredere din clasa voastră. Motivaţi alegerea făcută.

PORTOFOLIU

Desenează sau lipeşte pe o coală portretele a trei persoane de încredere. Precizează în ce situaţie ai apela la ele.

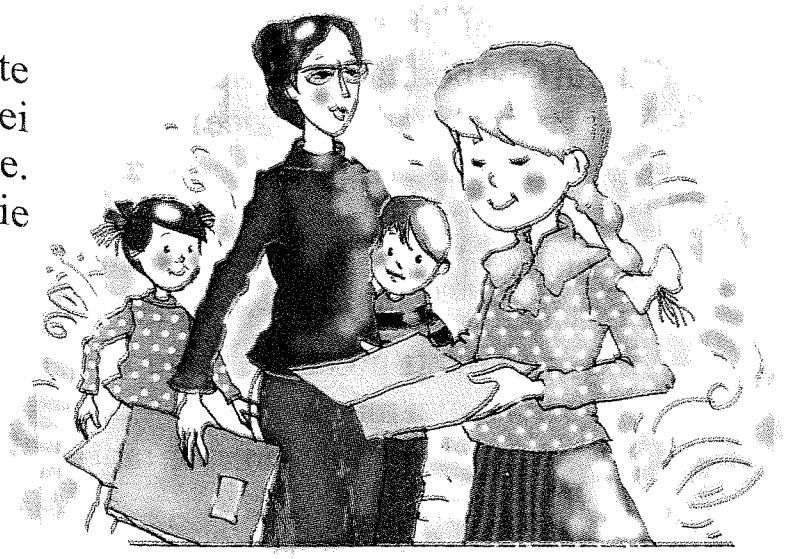

Respectul

DICŢIONAR

respect – cinste; stimă; atitudine sau sentiment de preţuire deosebită faţă de cineva

D-l Goe

de *I.L.Caragiale*

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mam'mare, mamiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai.

Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece (...).

D. Goe este foarte impacient şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:

– Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

– Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar (...).

– Vezi ce bine-i şade lui – zice mam'mare – cu costum de marinel?

– Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinel?

– Da' cum?

– Marinal...

– Ei! ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. (...)

– Vezi că sunteţi proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel...

– Da' cum, procopsitule? întrebă tanti Miţa cu un zâmbet simpatic.

– Mariner...

– Apoi, de! n-a învăţat toată lumea carte ca d-ta! zice mam'mare. (...)

SĂ ŞTII...

- Respectul faţă de persoanele mai în vârstă este obligatoriu. El exprimă gradul de educaţie, dar şi acceptarea unei experienţe de viaţă.
- Respectându-i pe alţii, te respecţi pe tine însuţi.
- Ţăranul român îşi scoate pălăria în faţa celui pe care îl salută. El îşi exprimă astfel preţuirea, chiar faţă de un necunoscut.

RĂSPUNDE!

1. Cum îşi manifestă Goe lipsa de respect faţă de cele trei femei?
2. Ce a generat această atitudine?
3. Cum credeţi că ar fi trebuit să reacţioneze acestea?
4. Între colegi se manifestă respectul? Cum?

EXERSEAZĂ!

1. Numeşte altfel lipsa de respect a băiatului.
2. Realizează un fragment asemănător în care copilul se comportă civilizat, respectuos. Dă nume personajelor.
3. Enumeră persoanele pe care consideri că trebuie să le respecţi.
4. Relatează o situaţie în care îţi manifeşti respectul faţă de învăţătorul tău.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Concurs: interpretaţi personajele din text. Realizaţi o diplomă pentru echipa câştigătoare.

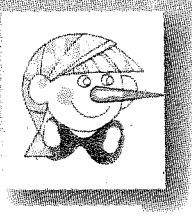

Bunătate • Răutate

DICȚIONAR

bunătate – însușirea de a fi bun, înclinarea de a face bine; îndurare, milă, blândeţe

răutate – caracteristică a omului rău, dorinţa de a face rău altora

a te răzbuna – a pedepsi pe cel care ţi-a făcut un rău, a-ţi face singur dreptate

regret – părere de rău cauzată de săvârşirea unei fapte nesocotite

Cățelușul șchiop

de Elena Farago

Eu am numai trei picioare
Şi de-abia mă mişc: ţop, ţop,
Râd când mă-ntâlnesc copiii
Şi mă cheamă „cuciu şchiop“

.....

Cât sunt de frumoşi copiii
Cei cuminţi şi cât de mult
Mi-ar plăcea să stau cu dânşii
Să mă joc şi să-i ascult!

Dar copiii răi la suflet
Sunt urâţi, precum e-acel
Care m-a şchiopat pe mine.
Şi nu-i pot iubi de fel...

M-a lovit din răutate
Cu o piatră în picior,
Şi-am zăcut, şi-am plâns atâta
De credeam că am să mor...

Acum vine şi-mi dă zahăr
Şi ar vrea să fie bun,
Şi-aş putea să-l muşc odată
De picior, să mă răzbun,

Dar îl las aşa, să vadă
Răul, că un biet cățel
Are inima mai bună
Decât a avut-o el!

SĂ ŞTII...

●Bunătatea este la îndemâna oricui. Trebuie doar să vrei şi să poţi face fapte bune.

●Răutatea este urâţenia sufletului, este otrava ce distruge tot ceea ce în om este frumos şi curat.

●Numai cei ce nu ştiu să facă bine au plăcerea de a face rău.

●Fapta bună nu aşteaptă răsplată.

RĂSPUNDE!

1. Ce puteţi spune despre suferinţa căţelului?
2. Credeţi că băiatul a gândit urmările faptei lui?
3. Regretul copilului, încercarea de a fi bun, îndreaptă situaţia?
4. De ce nu se răzbună căţelul?
5. Este bine să plăteşti răul tot cu rău?

EXERSEAZĂ!

1. Descrieţi modul cum vă purtaţi cu animalele şi plantele din jurul vostru.

2. Alege una dintre variante:

• Când părinţii mei sunt ocupaţi:

a) îi întreb dacă au nevoie de ajutorul meu;

b) nu mă interesează acest lucru;

c) îi ajut cu ce pot, fără să-i întreb.

• La şcoală mă preocupă:

a) să obţin rezultate bune la învăţătură;

b) să-i sprijin cât pot şi pe ceilalţi colegi să le obţină;

c) să-i ajut pe cei pe care îi simpatizez.

• Dacă aflu că sunt oameni care au nevoie de ajutor:

a) mă străduiesc să-i ajut cât mai mult;

b) gândesc că se va găsi cineva care să-i ajute;

c) nu consider că este problema mea.

Dacă ai ales variantele 1c, 2b, 3a, ai preocuparea de a face fapte bune.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Grupaţi-vă în cinci echipe. Identificaţi o faptă bună a unuia dintre voi. Discutaţi-o!

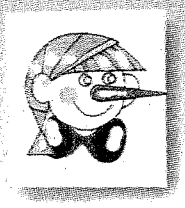

Sinceritate • Minciună

DICŢIONAR

minciună – neadevăr, modificarea intenţionată a adevărului având ca scop, de obicei, înşelarea cuiva

sinceritate – însuşirea de a exprima întocmai ceea ce gândeşti, de a acţiona fără gânduri ascunse, fără prefăcătorie sau viclenie

Smântânitul oalelor

după *Ion Creangă*

Când punea mama laptele la prins, Nică, din a doua zi, începea a lua grosciorul de pe deasupra oalelor; şi tot aşa în toate zilele, până ce da de lapte bătut. Şi când mama căuta să smântânească oalele, smântâneşte, Smarandă, dacă ai ce...

– Poate c-au luat strigoaicele mana de la vaci, mămucă, zicea Nică, şezând cu limba scoasă-afară dinaintea mamei, jos, lângă oale.

– Doamne, prinde-l-voi strigoiul cela odată la oala cu smântână, zice mama, uitându-se lung, ş-apoi las! Nănaşa din grindă are să-i ştie de ştire, de nu l-or putea scoate din mâna mea tot neamul strigoilor şi al strigoaicelor din lume! Se cunoaşte el strigoiul care a mâncat smântâna, de pe limbă...

Urât mi-a fost în viaţa mea omul viclean! Şi să ştii că Dumnezeu n-ajută celui ce umblă cu furtişag, fie lucru de purtat, fie de-a mâncării, fie de ori de ce-a fi.

SĂ ŞTII...

- Sinceritatea este o calitate care stă la baza relaţiilor dintre oameni.
- Omul sincer este preţuit de cei din jur. Chiar dacă, uneori, sinceritatea deranjează, în timp, ea este apreciată.
- În anumite situaţii, pare mai comod să minţi pentru acoperirea unor greşeli. Minciuna însă este ca un bulgăre de zăpadă ce devine cu atât mai mare cu cât este rostogolit mai mult.
- A-ţi face un obicei din a minţi înseamnă să-i îndepărtezi pe cei dragi, deoarece îţi vor pune la îndoială şi vorbele adevărate.

RĂSPUNDE!

1. Ce faptă urâtă a făcut Nică?
2. Cum a procedat el în loc să-şi recunoască greşeala?
3. Cum a reacţionat mama când a descoperit adevărul?
4. Cum crezi că ar fi trebuit să procedeze băiatul?

EXERSEAZĂ!

1.a) Citeşte cu atenţie textul pentru a continua dialogul:
Ioana şi-a prins părul cu o agrafă de un verde intens.

– Vă place? a întrebat ea.

– Desigur, e frumoasă, a răspuns prietena ei, Roxana, uitându-se în altă parte.

– De ce nu i-ai spus adevărul? i-a reproşat Maria colegei ei de bancă.

b) Scrie o compunere având ca început textul dat. Există situaţii în care trebuie să evităm a spune adevărul? Justifică răspunsul.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Comentaţi proverbele:

Minciuna are picioare scurte;

Greşeala recunoscută este pe jumătate iertată.

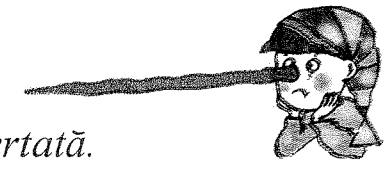

PORTOFOLIU

Realizează un puzzle cu Pinocchio pictat de tine.

Curajul • Frica

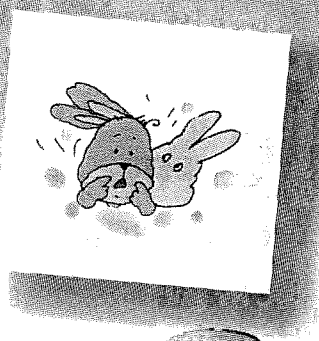

DICŢIONAR

curaj – puterea de a înfrunta cu îndrăzneală primejdiile şi neajunsurile de orice fel; îndrăzneală, hotărâre în acţiuni sau în exprimarea convingerilor

frică – stare de adâncă nelinişte provocată de un pericol real sau imaginar; lipsă de curaj

laş – persoană fără curaj şi sentimentul onoarei, demnităţii

Mihai Viteazul şi Hasan Paşa

după *Dumitru Almaş*

Eu gândesc că voi aţi vrea să ştiţi despre Mihai voievod şi de ce a meritat el numele de Viteazul.

Avea atâta agerime, putere şi mânie, încât orice duşman, oricât de puternic ar fi fost, tot nu i se putea împotrivi.

Într-una din bătălii, s-a aflat un paşă care nu voia să creadă că ai lui fuseseră înfrânţi. Se numea Hasan.

El a sărit cu iataganul direct asupra voievodului, dar nu l-a nimerit. Acesta, mânios, s-a repezit cu toată puterea să-l răpună. Înţelegând că românul e mai puternic, paşa a rupt-o la goană spre marginea pădurii. Mihai, după dânsul.

–Stai, paşă! strigă voievodul. Stai să ne batem în luptă dreaptă! Nu fugi ca un iepure fricos!

Îngrozit, Hasan s-a furişat între mărăcini să scape cu viaţă.

Zărindu-l, Mihai i-a strigat iar:

– Ieşi, paşă, la lumină, nu te piti ca un laş!

Paşa a ieşit din ascunzătoare cu capul plecat şi s-a recunoscut învins:

Mihai i-a lăsat viaţa, obligându-l să jure că nu va mai veni niciodată cu arma împotriva ţărilor române.

SĂ ŞTII...

- Curajul există în sufletul fiecăruia. El nu trebuie confundat cu imprudența. Curaj înseamnă, uneori, şi a spune adevărul.
- Frica este un sentiment omenesc pe care trebuie să-l învingem.
- Laşitatea, spre deosebire de frică, trădează nu doar lipsa curajului, ci şi a sentimentului onoarei, demnității.

RĂSPUNDE!

1. Care sunt însuşirile de care a dat dovadă Mihai Viteazul?
2. Cum şi-a manifestat Hasan Paşa sentimentul de frică ?
3. Dă exemple de curaj, frică, laşitate întâlnite în viaţa de zi cu zi.

EXERSEAZĂ!

1. Eşti în tabără pe terasa unei cabane, cu colegii. Pe înserat, în marginea pădurii apare un urs. Ce faci? Optează pentru una dintre variante:
   a) Vrei să demonstrezi celorlaţi că eşti curajos şi te apropii să-l vezi mai bine.
   b) O rupi la fugă, închizându-te în cameră.
   c) Stai liniştit, observându-i mişcările de la distanţă, chiar sfătuindu-i pe ceilalţi că este periculos să se apropie.
2. Alege trăsătura potrivită pentru fiecare dintre situaţiile de la punctul 1: *frică, imprudenţă, luciditate (gândire clară), curaj.*
3. Comentează proverbul: *„Fuga-i ruşinoasă, dar e sănătoasă.“*
   a) Identifică situaţiile când acesta se poate aplica.
   b) Precizează în care dintre ele fuga este o dovadă de laşitate sau de prudenţă.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi un text cu titlul „Curajosul“.

PORTOFOLIU

Întocmeşte o fişă cu titlul „Eroii mei“ în care să ilustrezi cele mai curajoase personaje întâlnite în lecturi.

Cunoaşte-te!

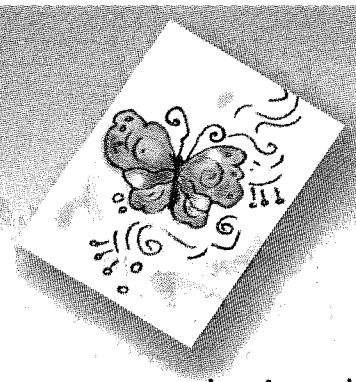

DICŢIONAR

autocunoaştere – cunoaştere de sine; a te cunoaşte pe tine însuţi, a te înţelege

a cunoaşte – a poseda date, informaţii despre o persoană, un obiect, fenomen din lumea înconjurătoare
a înţelege, a şti

egoism – preocupare exagerată pentru propria persoană şi propriile interese în dauna intereselor altora

Micul neînţeles

Curtea şcolii este plină. Copiii, adunaţi în grupuri, povestesc veseli întâmplări din vacanţă.

Andrei îşi caută nerăbdător colegii. I-a zărit şi a alergat fericit spre ei.

– Salut! Aici eraţi? le-a spus el bucuros.

– Bună! au îngânat câţiva, apoi şi-au continuat povestirile, amuzându-se din orice.

Băiatul a încercat să intervină în discuţie, dar privirile distrate şi chiar dispreţuitoare ale unora îi opreau şirul vorbelor.

S-a întors dezamăgit şi a plecat în cel mai îndepărtat loc. Nimeni nu a observat. Lacrimi mari se rostogoleau pe obrajii rumeniţi de soarele verii. Oare unde a greşit?

Încet, încet, în colţişorul lui singuratic, filmul zilelor de şcoală se derula. Replici tăioase îi veneau în minte: „Guma este a mea, nu ţi-o dau!“, „Cartea este a mea, cumpără-ţi şi tu!“ şi altele, multe altele. Chiar şi bomboanele de ciocolată mâncate tacticos, una câte una, în faţa clasei, îi apăreau. „Eu am, voi nu!“, zisese atunci.

Acum a înţeles. Colegii aveau dreptate să nu-l bage în seamă. Ce ruşine! Ce să facă?

SĂ ŞTII...

- Cunoaşterea de sine este prima condiţie a libertăţii.
- Cunoaşterea este sursă de griji şi nelinişti.
- Numai cunoscându-te poţi să acţionezi în favoarea ta.

RĂSPUNDE!

1. Cum l-au primit colegii pe Andrei?
2. Ce şi-a amintit băiatul?
3. Cum fusese privit el faţă de ceilalţi copii?
4. Cine era vinovat de această situaţie?

EXERSEAZĂ!

1. Imaginează-ţi că eşti Andrei. Pe care dintre următoarele soluţii o vei alege?
   a) Vei continua să te porţi ca şi până acum şi nu te vei schimba tu de dragul lor.
   b) Nu vei mai vorbi cu nici unul dintre ei, considerând că nu merită.
   c) Vei încerca să scapi de egoismul ce a pus stăpânire pe tine.
2. Întocmeşte o fişă de autocunoaştere, după modelul:

Puncte tari	**Puncte slabe**
Exemplu	
– darnic	– plângăcios
– prietenos	– superficial
–	– .....
–	– .....

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Joc *„Să ne cunoaştem!“*

Grupaţi-vă în patru echipe, în funcţie de anotimpul în care v-aţi născut.

Discutaţi între voi despre calităţile, defectele, preocupările şi oamenii importanţi pe care îi aveţi drept model. Alegeţi-vă un reprezentant!

Acesta trebuie să identifice, stând cu spatele la clasă, pe baza descrierii voastre, pe unul dintre coechipieri, desemnat de o echipă adversă.Schimbaţi reprezentanţii. Repetaţi jocul.Câştigă echipa ai cărei reprezentanţi au recunoscut mai mulţi colegi.

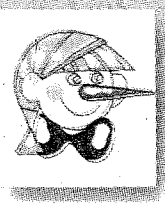

Ai încredere în tine?
(test de autocunoaştere)

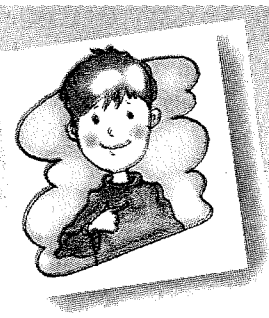

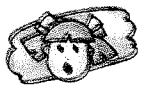

Răspunde prin „DA“ sau „NU“:

1. Am multe motive să fiu mândru (mândră) de persoana mea.
2. În general, sunt mulţumit de ceea ce fac.
3. Fac exerciţii suplimentare din proprie iniţiativă.
4. Cred că sunt la fel de bun ca şi ceilalţi colegi.
5. Am o părere bună despre persoana mea.
6. Cred că am mai multe calităţi decât defecte.
7. Sunt o persoană de încredere.
8. Când ştiu că am învăţat, am încredere să răspund la lecţii.
9. Mă simt util celor din jur.
10. Ştiu să fac faţă situaţiilor dificile.

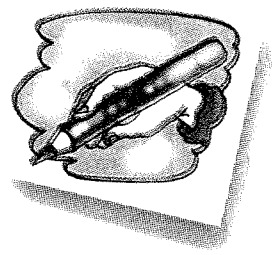

Interpretarea testului

Acordă-ţi câte un punct pentru fiecare DA. Adună punctele.

• *Dacă ai obţinut între 8 şi 10 puncte:* ai mare încredere în tine şi în tot ceea ce faci.

• *Dacă ai obţinut între 4 şi 7 puncte:* eşti o persoană încrezătoare în forţele proprii, chiar dacă, uneori, ai şi momente de îndoială.

• *Dacă ai obţinut între 1 şi 3 puncte:* ai puţină încredere în tine. Te îndoieşti adesea de capacitatea ta. Trebuie să depui un efort mai susţinut în tot ceea ce faci şi vei vedea că te poţi baza pe tine însuţi.

• *Dacă nu ai reuşit să aduni nici un punct:* eşti cu totul lipsit de încredere în posibilităţile tale. Încearcă să te reanalizezi. Vei constata că poţi face bine o mulţime de lucruri utile atât pentru tine, cât şi pentru alţii.

Eşti sincer? (test de autocunoaştere)

RĂSPUNDE!

Răspunde prin „DA“ sau „NU“:

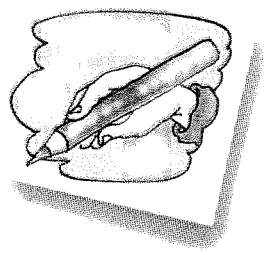

1. Câteodată o mai fac pe grozavul.
2. Spun totdeauna adevărul.
3. Câteodată mai spun şi câte o minciună.
4. La şcoală mă comport mai bine decât acasă.
5. Uneori umblu pe ascuns la dulciuri.
6. Totdeauna mă spăl pe mâini înainte de a mânca.
7. De fiecare dată când ies pe stradă, sunt mai îngrijit decât acasă.
8. Nu întârzii niciodată la şcoală.
9. Niciodată nu ies la joacă înainte de a-mi termina temele.
10. Uneori fac glume răutăcioase la adresa colegilor.

Interpretarea testului

Acordă-ţi câte un punct pentru fiecare DA la enunţurile: 1, 3, 4, 5, 7, 10.
Acordă-ţi câte un punct pentru fiecare NU la enunţurile: 2, 6, 8, 9.
Adună punctele.

• *Dacă ai obţinut între 8 şi 10 puncte:* eşti o persoană foarte sinceră. Felicitări!

• *Dacă ai obţinut între 4 şi 7 puncte:* eşti o persoană, în general, sinceră. E bine!

• *Dacă ai obţinut între 1 şi 3 puncte:* eşti mai puţin sincer. Străduieşte-te să-ţi corectezi comportamentul. Atenţie!

• *Dacă nu ai reuşit să aduni nici un punct:* ai serioase probleme. Trebuie să te străduieşti neapărat să spui adevărul. Rişti să fii evitat de către ceilalţi şi nimeni să nu mai aibă încredere în tine!

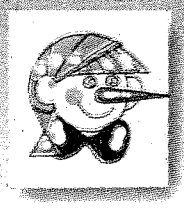

Recapitulare – Evaluare

REZOLVĂ!

●Rezolvă corect rebusul de mai jos. Vei descoperi pe verticală titlul capitolului pe care l-ai parcurs.

1. Nume de botez
2. Părere de rău
3. Am ..... în părinţi
4. Cel care spune adevărul
5. Preocupare exagerată pentru propria persoană
6. Persoană lipsită de curaj
7. Modificarea intenţionată a adevărului
8. Puterea de a înfrunta primejdiile

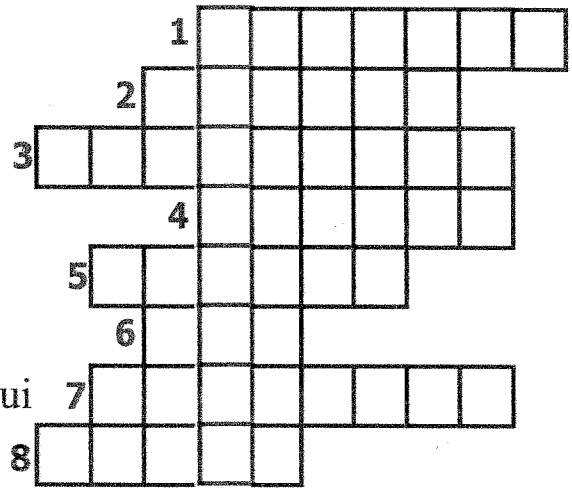

RĂSPUNDE!

1. Prin ce acte se demonstrează identitatea?
2. Prin ce se deosebesc persoanele de celelalte fiinţe şi lucruri?
3. Enumeră trăsăturile morale pozitive ale persoanelor.
4. Precizează care dintre următoarele enunţuri sunt adevărate şi care sunt false:

a) Oamenii cu nevoi speciale gândesc, au sentimente, acţionează.

b) Trebuie să ai încredere în toţi oamenii, chiar şi în cei pe care îi vezi pentru prima oară.

c) Ioana este cea mai bună colegă, pentru că ne lasă să copiem din caietul ei.

d) Faptele bune se fac fără a avea vreun interes; te simţi bine ajutându-i pe alţii.

e) Andrei este un băiat curajos, deoarece sare gardul în curtea vecinilor pentru a lua mingea.

f) Acelaşi om poate fi, în situaţii diferite, curajos sau fricos.

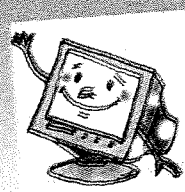

RAPORTURILE NOASTRE CU LUCRURILE ȘI FIINȚELE

În jurul nostru
sunt lucruri şi fiinţe.
Numai cu ajutorul lor
viaţa este posibilă.
Este necesar să le cunoaştem
şi să le protejăm.

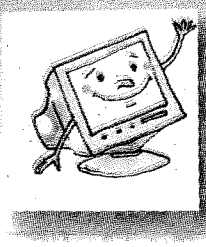

Ce sunt lucrurile?

DICȚIONAR

lucruri – obiecte; tot ceea ce există (în afară de ființe) și care sunt gândite ca un întreg

lucru (alt înțeles) – muncă, treabă, acțiune, faptă

raport – legătură între două sau mai multe persoane, obiecte

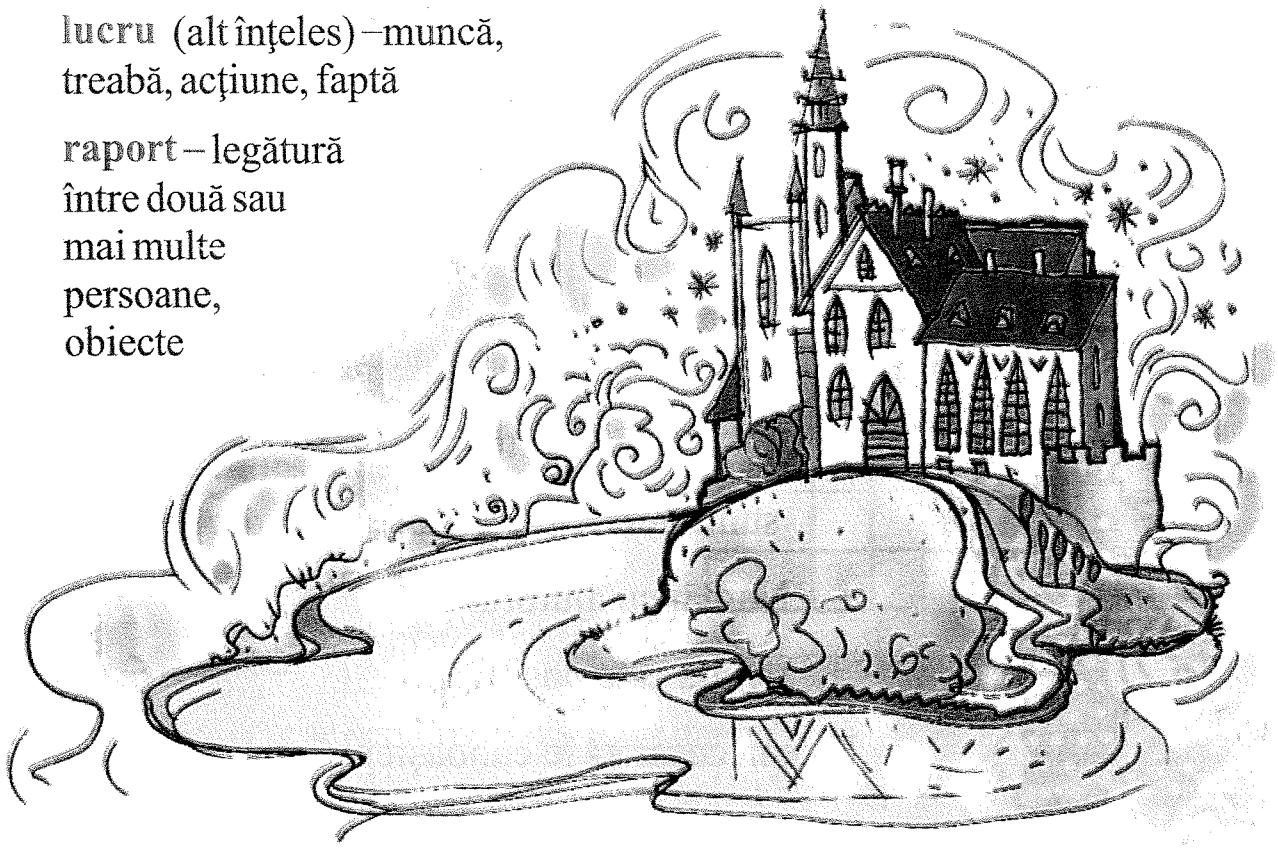

Făt-Frumos din lacrimă

de *Mihai Eminescu*

(...) Când era-nspre sara zilei a treia, buzduganul căzând se izbi de o poartă de aramă. (...) Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarald, înconjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de marmură. (...)

Pătrunse în sală. Sala era 'naltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră de masă; (...) iar boierii ce ședeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horile. (...) Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur, bătut cu diamante și cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos."

SĂ ŞTII...

- În jurul nostru sunt lucruri. Unele dintre ele au o vechime foarte mare: obiecte de podoabă, de mobilier, vase, clădiri etc. Ele reprezintă adevărate dovezi despre oamenii care au trăit înaintea noastră.
- Lucrurile pot fi diferite, asemănătoare sau chiar identice. Oamenii le-au creat pentru a-şi face viaţa mai uşoară şi mai frumoasă.
- Natura a creat, însă, şi ea lucruri de-a lungul vremurilor. Unele dintre acestea pot fi folosite de om.

RĂSPUNDE!

1. Care sunt lucrurile descrise în text? Dar fiinţele?
2. Aceste lucruri se întâlnesc şi în realitate sau numai în poveşti?
3. Care dintre lucrurile din acest fragment aparţin doar poveştilor?

EXERSEAZĂ!

1. Îţi propun un joc de imaginaţie.

Vrei să-ţi construieşti o casă singur. Porneşti de la piatră (un lucru creat de natură). De unde o iei? Foloseşti şi alte lucruri. Spune cine le-a creat: omul sau natura. Unde le găseşti?

Ai terminat casa. E mare, e frumoasă. Cum o faci să devină utilă? Care sunt lucrurile de care ai nevoie? Din ce sunt făcute? De unde le iei? Cine le-a creat? Ce meserii au cei care au făcut din casa ta o casă de vis? La frumuseţea lucrurilor te-ai gândit? Îmbină utilul cu plăcutul!

Ai terminat. Desenează casa din mintea ta.

2. Explică înţelesul expresiilor următoare:

- a merge la lucru;
- a-i da de lucru;
- a nu fi mare lucru;
- a-şi face de lucru;
- lucru de nimic;
- haine de lucru.

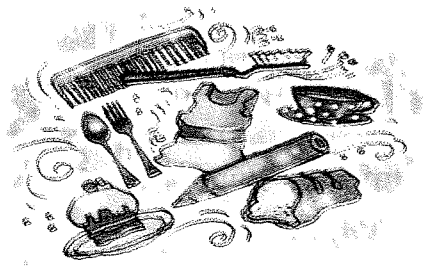

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Grupaţi, după model, lucrurile folosite de voi pe parcursul unei zile, astfel:

Lucruri de igienă personală	Lucruri folosite pentru alimentaţie	Lucruri de îmbrăcat	Lucruri ale şcolarului

PORTOFOLIU

Documentează-te şi prezintă într-o fişă cel mai vechi lucru cunoscut de tine.

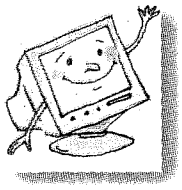

Lucrurile copiilor

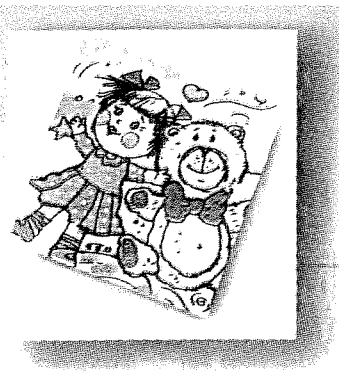

DICŢIONAR

colecţie – obiecte de acelaşi fel sau din aceeaşi categorie, adunate, aşezate după anumite criterii

Colecţiile

Cristina şi Silvia sunt bune prietene. La şcoală, mereu nedespărţite, iar în timpul liber se vizitează. Se simt bine împreună.

Cristina are o mulţime de jucării: de la ursuleţi din pluş moale ca puful de păpădie, până la trenuleţul electric ce aleargă prin mijlocul camerei. Păpuşile, micile domniţe elegante, gata de bal, te invită, parcă, la dans. Dar cel mai mult îi plac prietenei sale căţeluşii de toate mărimile, unul mai frumos decât celălalt.

Ce mai! Are o colecţie întreagă de păpuşi, ursuleţi şi căţei din pluş.

Şi Silvia are o colecţie acasă, dar nu de jucării. Fetiţa colecţionează timbre, spre marea admiraţie a Cristinei: timbre nenumărate, bine aranjate în clasoare, timbre vechi şi noi, fiecare cu povestea lui, care te îmbie să le priveşti.

Astfel timpul trece pe nesimţite şi fetiţele regretă când trebuie să se despartă.

SĂ ŞTII...

- Chiar dacă nu sunt persoane, lucrurile noastre ne reprezintă.
- Prin modul în care arată sau cum sunt aşezate şi îngrijite, dezvăluie celor din jur felul nostru de a fi: ordonaţi sau nu, cu bun gust sau nu, curaţi sau nu etc. Aceste lucruri sunt: jucăriile, colecţiile, camera, îmbrăcămintea, obiectele şcolarului etc.
- Obiectele de îmbrăcăminte sunt strict personale. Ele nu se împrumută.

RĂSPUNDE!

1. Ce colecţionau cele două fetiţe?
2. Lucrurile, preocupările lor diferite modifică prietenia dintre ele? De ce?
3. Tu ai o colecţie? Dacă ai, ce te-a determinat să o realizezi?

EXERSEAZĂ!

1. Găseşte câte o însuşire fiecărei fete, ţinând cont de obiectele colecţionate.
2. Uneşte corespunzător:

• cameră curată	•copil ordonat
• îmbrăcăminte pătată	
• caiet îndoit	•copil dezordonat
• cărţi îngrijite	

3. Este ziua prietenului tău. Ce obiect îi oferi în dar? De ce? Alege dintre răspunsurile de mai jos.

Îi ofer acest obiect :

a) pentru că mie îmi place foarte mult.
b) pentru că este ceea ce şi-ar dori.
c) pentru că am observat că îi lipseşte.
d) pentru că ne putem juca împreună.
e) pentru că este mai ieftin.
f) pentru că este foarte scump.
g) pentru că am două la fel.

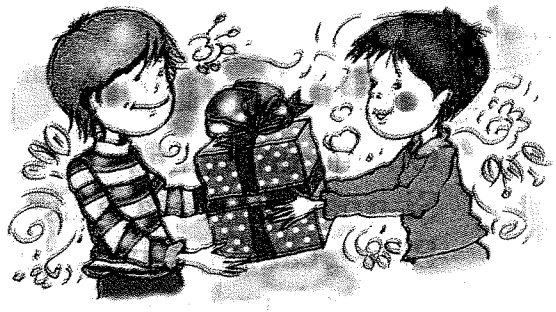

4. Cum se păstrează darurile primite de la cei dragi? De ce?
5. Cum procedezi dacă un coleg te roagă să-i împrumuţi unul dintre lucrurile tale la care ţii foarte mult? Putem împrumuta orice?

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Întocmiţi o listă a obiectelor ce se pot împrumuta. Stabiliţi şi condiţiile care trebuie respectate de cel care primeşte cu împrumut obiectele respective.

PORTOFOLIU

Realizează o colecţie de imagini cu lucruri necesare elevului.

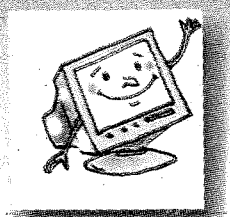

Lucrurile din jurul nostru

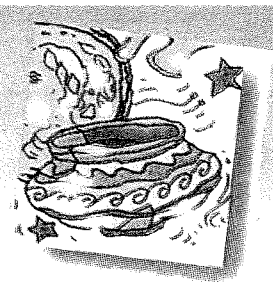

DICŢIONAR

artă – activitate realizată de oameni talentaţi care are drept scop crearea de opere valoroase în domenii ca: literatură, pictură, muzică ş.a.

carte – scriere cu un anumit subiect, tipărită şi legată într-un volum

tehnică – totalitatea mijloacelor şi procedeelor care permit oamenilor să cunoască şi să transforme natura

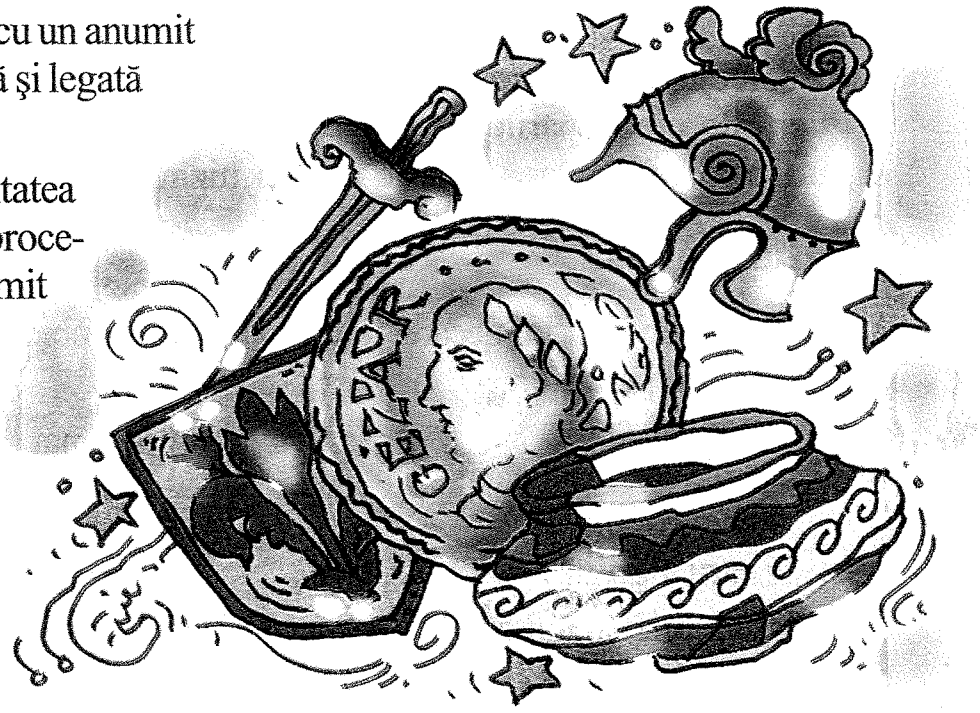

Rondelul lucrurilor

de *Alexandru Macedonski*

Oh! lucrurile cum vorbesc,
Şi-n pace nu vor să te lase.
Bronz, catifea, lemn sau mătase,
Prin grai aproape omenesc.

Tu le crezi moarte, şi trăiesc
Împrăştiate-n orice case.
Oh! lucrurile cum vorbesc,
Şi-n pace nu vor să te lase.

Şi câte nu-ţi mai povestesc
În pustnicia lor retrase:
Cu tot ce sufletu-ţi uitase
Te-mbie sau te chinuiesc
Oh! lucrurile cum vorbesc.

SĂ ŞTII...

- Oamenii sunt fiinţe trecătoare. Lucrurile realizate de ei, însă, pot exista o perioadă îndelungată şi pot fi perfecţionate. Ele constituie mărturii ale felului de viaţă, ale nivelului de cultură, educaţie şi bunăstare din vremea respectivă.
- Oamenii au inventat o mulţime de lucruri folositoare. Acestea le-au uşurat şi înfrumuseţat viaţa. Aşa au apărut tehnica şi arta.
- Cunoştinţele, gândurile şi sentimentele au fost însemnate cu grijă în cărţi pentru a fi folosite de generaţiile următoare. Astfel s-a realizat progresul omenirii.

RĂSPUNDE!

1. De ce consideră poetul că lucrurile „vorbesc“?
2. Ce crezi că ar putea „povesti“ ochelarii bunicului? Dar ai unui învăţător?
3. Ce ar putea povesti masa unui om bogat? Dar a unui om sărac?

EXERSEAZĂ!

1. Enumeră trei unelte folosite în agricultură şi apoi maşinile care le pot înlocui.

2. Imaginează un dialog în care un palton şi un tricou îşi demonstrează utilitatea.

3. Precizează operele realizate de artişti, unind corespunzător:

• pictor	•poezie
• muzician	•sculptură
• poet	•tablou
• sculptor	•cântec

4. Numeşte cel puţin trei construcţii importante, văzute de tine sau despre care ai auzit. De ce sunt ele valoroase?

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi un desen sau un colaj cu tema "Şcoala viitorului".

PORTOFOLIU

Descrie într-o pagină "Şcoala viitorului".

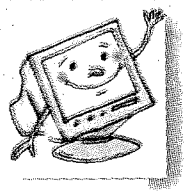

Cum ne purtăm cu lucrurile?

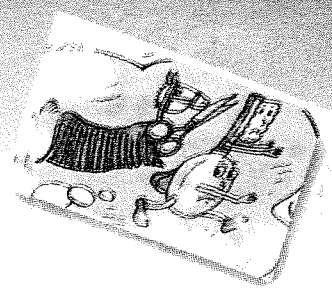

DICŢIONAR

brutalitate – vorbă, faptă sau purtare aspră, violentă

grijă – preocupare, atenţie acordată unei fiinţe sau unui lucru

proprietate – stăpânire deplină asupra unui bun

Visul lui Viorel

de *Elena Farago*

Doarme micul Viorel...
Dar în vis lui i se pare
Că nu doarme nici de fel,

.....

Dar ce-i asta? Pasămite,
Peria s-a pus pe roţi,
Dinţii pieptenului, toţi,
Parcă au copite.

Şi stau gata de plecare;
Peria schimbată-n car,
Pieptenii, căluţi ce sar
Pe zeci de picioare

Uite-i cum s-au înhămat!...
Dar ce fel de ham au oare?
Foarfeca de unghii, care
S-a deşurubat.

.....

– Merg şi eu... şi eu... zbucnesc
Din dulap, fugind spre uşă,
Haine, jucării, păpuşă –
Toate, toate-l părăsesc!...

– Nu mai fac! răcneşte-n vis
Viorel şi se trezeşte –
Şi ce mult se-nveseleşte
Când pricepe c-a fost vis!...

SĂ ŞTII...

- Oamenii realizează lucrurile. Din respect pentru munca lor, trebuie să ai grijă de ele. Un lucru folosit cu grijă durează mai mult.
- Lucrurile nefolositoare se depozitează sau se aruncă în spaţii special amenajate.
- Unele lucruri sunt proprietatea ta. Deteriorarea sau pierderea lor se răsfrânge numai asupra ta. Sunt însă şi lucruri care aparţin altor persoane, unui grup, din care, poate, faci parte şi tu. Distrugerea lor atrage asupra ta urmări grave. Există reguli ferme care îi sancţionează pe cei vinovaţi.

RĂSPUNDE!

1. De ce crezi că, în vis, lucrurile îl părăseau pe Viorel?
2. De ce s-a înveselit băiatul când s-a trezit?
3. Ce a înţeles băiatul din acest vis?

EXERSEAZĂ!

1. Imaginează o discuţie, între o hăinuţă nouă şi celelalte haine mai vechi. Ce i-ar putea spune celelalte haine despre tine şi purtarea ta?

2. Ce faci dacă găseşti în curtea şcolii un obiect? Alege una dintre variantele:

a) Nu-l iei pentru că nu îţi aparţine, deşi ai avea nevoie de el.

b) Nu-l iei pentru că nu-ţi trebuie.

c) Îl iei pentru că îţi este necesar şi consideri că oricum l-ar lua altcineva. Este norocul tău!

d) Îl iei pentru că te gândeşti că un copil îl va căuta. Îl duci la cancelarie sau îl dai doamnei învăţătoare. Eşti sigur că îşi va găsi proprietarul.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi un dialog între jucării. Ţineţi cont de modul în care vă purtaţi cu ele.

PORTOFOLIU

Întocmeşte un regulament al păstrării lucrurilor.

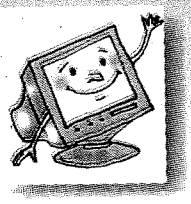

Nevoia de lucruri

DICŢIONAR

nevoie – necesitate, trebuinţă

util – necesar, folositor, trebuincios

Oglinzile

după *Grigore Alexandrescu*

Într-o ţară mare, de aici nu departe,
Plăcuta frumuseţe trecea drept urâciune,
Frumoşi fiind aceia ce erau mai pociţi.
Oglinzi ca să se vadă nu se aflau în ţară
Şi era oprit lucru să se aducă de-afară.

O corabie mare, cu oglinzi încărcată,
Trecând pe lângă ţara de care vă vorbesc,
O apucă furtuna...
Împinsă de talazuri, corabia slăbită
Se sfărâmă, dar marfă puţină s-a-necat,
Oglinzile, mai toate, ieşiră la uscat.

Locuitorii ţării cu toţii alergară
Şi-n grabă le-adunară.
Se priviră în ele şi, cuprinşi de mirare,
Văzură adevărul, mulţi însă cu-ntristare.

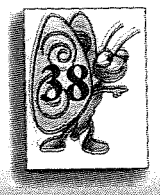

SĂ ŞTII...

- Oamenii nu pot trăi fără lucruri. Numai cu ajutorul lor viaţa este posibilă.
- Lucrurile au fost create pentru a fi folositoare vieţii.
- Există, din păcate, lucruri care dăunează sănătăţii, care ucid. Unele au fost create, inventate cu acest scop. Astfel sunt armele. Banii cheltuiţi pentru fabricarea armelor ar putea fi folosiţi pentru cei flămânzi sau bolnavi.
- Sunt lucruri create de om sau de natură care uneori sunt folositoare, alteori, distrugătoare.

RĂSPUNDE!

1. Ce obiect lipsea din ţara despre care se vorbeşte în poezie?
2. Ce urmări a avut lipsa oglinzilor?
3. Ce au simţit oamenii când şi-au văzut chipul în oglindă? De ce avem nevoie de oglinzi?

EXERSEAZĂ!

1. Numeşte lucrurile dintr-o bucătărie. Ce ai face dacă unul ar lipsi?
2. Realizează o scrisoare de mulţumire celui care a inventat calculatorul.
3. Trebuie să pleci de acasă pentru o lungă perioadă de timp. Care sunt lucrurile pe care le-ai lua neapărat cu tine? Justifică fiecare alegere, orientându-te după întrebările:
   - Este obiectul tău preferat?
   - Îţi aminteşte de cineva drag?
   - Îţi poartă noroc?
   - Îţi este foarte necesar?
   - Ştii că îi vei impresiona pe cei din jur?
4. Înscrie obiectele următoare în grupa potrivită: *farfurii, jucărie, puşcă, pat, masă, telefon, tutun, cristaluri, bijuterii, droguri.* Adaugă altele găsite de tine.

Obiecte necesare	Obiecte dăunătoare	Obiecte de lux

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Alegeţi dintre lucrurile desenate mai jos pe cele care uneori sunt folositoare, alteori dăunătoare. Explicaţi fiecare situaţie. Stă în puterea omului să le controleze?

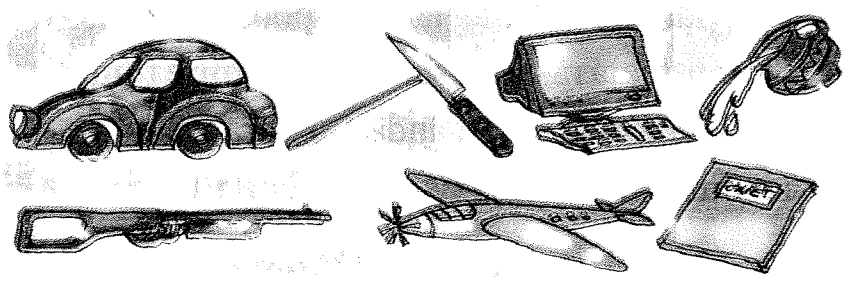

Animale şi plante*

DICŢIONAR

animale domestice – animale care trăiesc pe lângă casa omului, fiind folosite în anumite scopuri

plante de cultură – plante cultivate de om pentru folosul pe care îl aduc

Călin (file din poveste)

de *Mihai Eminescu*

.....

Trec furnici ducând în gură de făină marii saci,
Ca să coacă pentru nuntă şi plăcinte, şi colaci;
Şi albinele-aduc miere, aduc colb mărunt de aur,
Ca cercei din el să facă cariul, care-i meşter faur.
Iată vine nunta-ntreagă – vornicel e-un greierel,
Îi sar purici înainte cu potcoave de oţel;
În veşmânt de catifele, un bondar rotund în pântec,
Somnoros pe nas ca popii glăsuieşte-ncet un cântec;
O cojiţă de alună trag lăcuste, podu-l scutur,
Cu musteaţa răsucită şade-n ea un mire flutur; (...)
Vin ţânţarii lăutarii, gândăceii, cărăbuşii,
Iar mireasa viorică i-aştepta-ndărătul uşii.

**extindere*

SĂ ŞTII...

- Plantele şi animalele au viaţă, dar nu sunt persoane.
- Unele plante şi animale cresc sub ocrotirea omului. Acestea sunt plantele de cultură şi animalele domestice. Celelalte trăiesc în sălbăticie.
- Între plante, animale şi om există o strânsă legătură, care menţine echilibrul în natură.

RĂSPUNDE!

1. Ce vieţuitoare participă la nunta din codru?
2. Este o nuntă adevărată?
3. Dacă atribuim plantelor şi animalelor însuşiri şi obiceiuri omeneşti, ele devin persoane? De ce?

EXERSEAZĂ!

1. Găseşte însuşirile vietăţilor şi rolul lor în poezie, după modelul:

furnicile harnice – cară saci de făină

2. Identifică, grupând pe două coloane, asemănările şi deosebirile dintre plante şi animale.
3. Explică de ce crezi că plantele următoare se numesc: *rochiţa-rândunicii, mătasea-broaştei, gura-leului, coada -calului.* Caută-le într-un atlas botanic!
4. Poţi deveni prietenul Scufiţei Roşii, ajutând-o să găsească drumul spre bunicuţa. Descoperă cinci nume de plante sau animale care încep cu ultima literă a cuvântului anterior.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Grupaţi-vă în două echipe: una va reprezenta plante, cealaltă, animale. Formaţi perechi cu un coleg din cealaltă echipă. Încercaţi să-l convingeţi ce bine este să fii planta sau animalul ales.

Câştigă cel care a adus mai multe argumente.

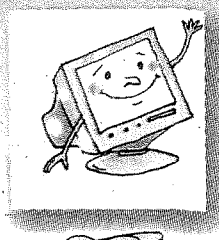

Animale şi plante – simbol*

DICŢIONAR

a se identifica – a deveni la fel cu altcineva sau altceva

simbol – semn, obiect, fiinţă, imagine care sugerează, pe baza unei asemănări, o însuşire, un sentiment etc.

Păţania

Ionuţ era supărat pe prietenii lui că îşi făceau temele în loc să vină la joacă. Aşadar, s-a îndreptat spre pădure. Un trifoi cu patru foi i-a vestit norocul. Sigur îşi va găsi acolo tovarăşi de joacă.

– Joacă-te cu mine! i-a spus el albinuţei.

– Poate vrei să te-nţep! Nu vezi câtă treabă am?

– Hai, furnică, joacă-te tu! a rugat-o el pe grăbita furnică.

– Nu ţi-e ruşine? Mai bine ajută-mă să-mi car sacii!

Măiastra privighetoare abia s-a oprit din cântat să-l asculte.

– Cum să mă joc? l-a întrebat miratã. Eu aduc bucurie prin cântecul meu.

A alergat după iepuraş, dar fricosul nici n-a vrut să-l asculte.

Măceşul supărat l-a zgâriat cu spinii lui. Doar Moş Martin, deşi neîntrebat, s-a oferit să se joace.

– Lasă, moşule, matale eşti prea bătrân! i-a strigat speriat Ionuţ şi a rupt-o la fugă spre casă.

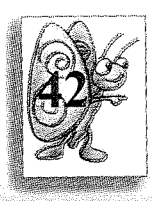

**extindere*

SĂ ŞTII...

- Omul a ales plante şi animale cu care s-a identificat prin anumite însuşiri. Acestea au devenit simboluri. De exemplu, leul este simbolul puterii, căprioara semnifică lipsa de apărare, ghiocelul - gingăşia, trifoiul - norocul etc.
- Prin plante şi animale oamenii îşi exprimă sentimentele:

trandafirul – iubirea;	porumbelul – pacea;
crinul – puritatea;	câinele – prietenia.

- Oamenii au folosit ca simboluri imagini de plante şi animale, la nivel reprezentativ: pe steaguri, steme şi pe faţadele clădirilor importante. Astfel, steagul dacilor cu capul de lup şi coadă de şarpe sugerează vitejie şi înţelepciune.

RĂSPUNDE!

1. Ce simbolizează albina şi furnica? Dar trifoiul?
2. Cum este supranumită privighetoarea?
3. De ce iepurele este considerat fricos?

EXERSEAZĂ!

1. Înlocuieşte expresiile următoare folosind cuvinte cu înţeles asemănător:

a dormi iepureşte;	*a fi floare la ureche;*
a face ochii cât cepele;	*a se uita ca viţelul la poarta nouă.*

2. Identifică-ţi colegii cărora li se potrivesc expresiile: *cu bujori în obrăjori; strângător ca o furnică; cu privire de căprioară; blând ca un miel; harnic ca o albină; cântă ca o privighetoare.*
3. Desenează simbolul Crăciunului. Ce semnificaţie are steluţa din vârf?
4. Mărţişorul este simbolul primăverii la români. Ce mărţişoare veţi alege pentru a sugera prietenia, dragostea şi norocul?
5. Precizează ce denumesc următoarele simboluri:

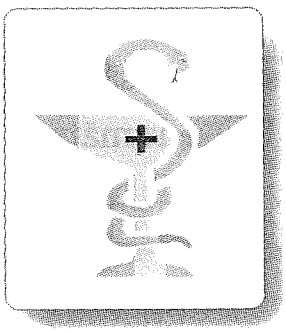

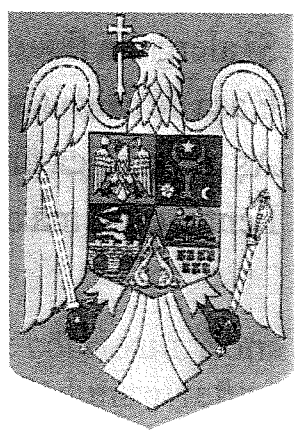

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi planşe cu diverse simboluri. Precizaţi semnificaţia lor.

Cum ne purtăm cu animalele şi plantele?

DICŢIONAR

compasiune – milă, compătimire

ecologie – ştiinţa care se ocupă cu legătura dintre organisme şi mediul lor de viaţă

rezervaţie – teritoriu ocrotit de lege pe cuprinsul căruia trăiesc plante şi animale rare

Fluturaşul

de *Ionescu Gion*

Nu mă omorî, copile,
Eu abia sunt de trei zile
Şi alerg din floare-n floare,
E aşa de cald şi bine!
Aş trăi şi eu ca tine,
Pentru ce să mă omori?

Acum e primăvară,
Uite aripile mele!
Sunt atât de frumuşele
Parcă-i aur presărat
Şi am haină de mătasă,
Uite-o cât e de frumoasă,
Ca o haină de-mpărat.

Şi copilul ce-a zis oare?
L-a lăsat din mâini să zboare!

SĂ ŞTII...

●Plantele şi animalele au dreptul să trăiască. Din respect pentru viaţă, acest mare dar, trebuie să le ocrotim. Să manifestăm faţă de ele grijă, compasiune, iubire şi în nici un caz brutalitate.

●Plantele şi animalele aflate pe cale de dispariţie sunt protejate de lege. Locurile unde acestea trăiesc sunt declarate rezervaţii.

●Există plante şi animale de care trebuie să ne ferim: anumite plante sunt otrăvitoare, iar unele animale atacă omul.

RĂSPUNDE!

1. Ce rugăminte adresează fluturaşul copilului? De ce?
2. Cum îşi îndreaptă acesta greşeala de a-l prinde?
3. Cum este bine să gândim atunci când dorinţa de a prinde o insectă, o pasăre sau de a rupe o floare este foarte mare?

EXERSEAZĂ!

1. Exprimă înţelesul versurilor următoare într-o propoziţie-îndemn:

„Cu brazii mici fii cumpătat
Şi nu fă în pădure foc.
Copacul, dacă l-ai tăiat,
Sădeşte iute altu-n loc.“

(Passionaria Stoicescu – *Glasul pădurii)*

2. Găseşte ghicitori despre plante şi animale.
3. Comentează proverbul: *„Cei care nu curăţă pomii, nu au parte de rod.“*
4. Să presupunem că plantele şi animalele aflate în grija ta ar putea scrie. Fii sincer! Ar adresa părinţilor tăi o scrisoare de mulţumire sau... o reclamaţie? Redactează tu o astfel de scrisoare în numele lor.

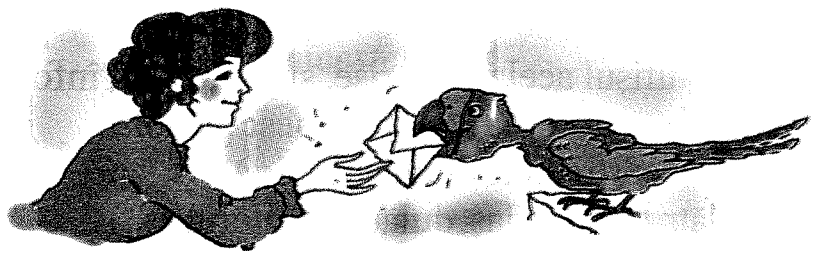

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Pădurarul a adus acasă un pui de lup şi unul de căprioară. Soţia şi cei doi copii insistă să-i păstreze şi după ce vor creşte. Pădurarul refuză.

Constituiţi-vă în echipe de câte patru. Prezentaţi dialogul dintre pădurar şi membrii familiei sale, pe această temă. Argumentaţi-vă părerile.

Nevoia de animale şi plante*

DICŢIONAR

poluare – degradarea mediului cu substanţe toxice

vitamine, săruri minerale – substanţe cu rol esenţial în funcţionarea organismului

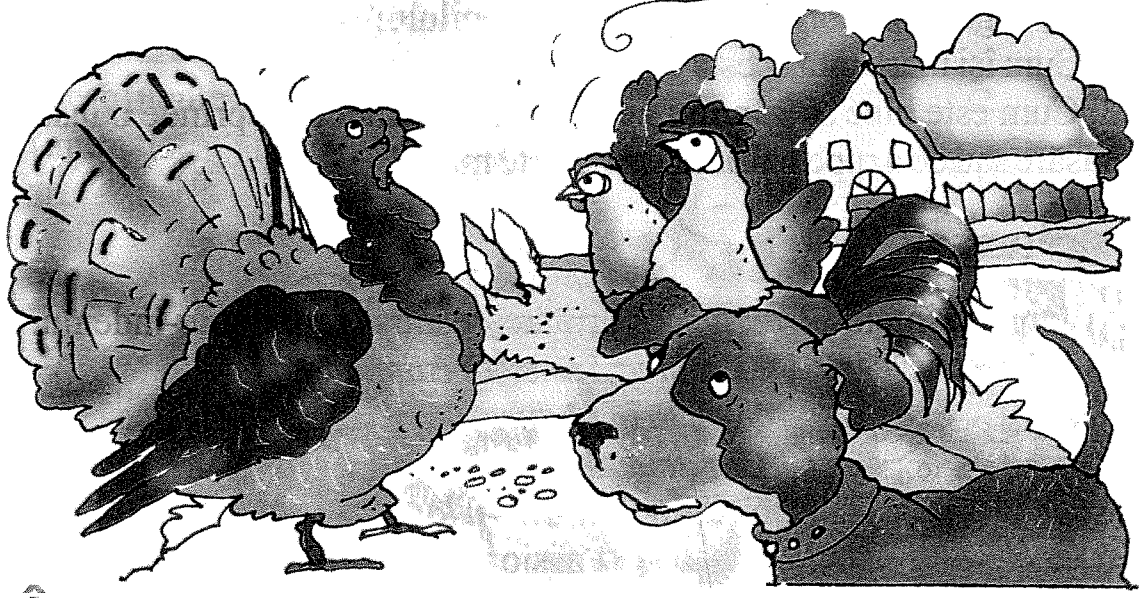

În curtea mea

de *Emil Gârleanu*

Curtea mea e la ţară. (...) Tufe de pomuşoară şi agrişe dau adăpost paserilor mele. (...)

De ici, din portiţa încununată cu iederă, hai să le privim. Ai auzit „cucurigul"? Răsare soarele. Cocoşul acela negru e ceasornicul curţii mele. (...)

Colo, sub tufişul acela de agrişe, sunt cloştile, înfoiate, gata să sară în capul oricui s-ar apropia (...) îşi hrănesc puişorii.

Grămăticul curţii mele e curcanul. (...)

Auzi un lătrat? E Dudaş, dulăul, păzitorul. (...)

Aha! Vezi? s-au oprit toate paserile, cu capul întors spre cer. (...) O săgeată străbate prin aer. E un vulture. (...) Un ocol, şi se şterge în zare, să caute aiurea o pradă mai puţin păzită.

Şi-n urma lui paserile îşi văd de hrană (...) şi liniştea şi pacea se lasă peste curtea mea.

**extindere*

SĂ ŞTII...

- Omenirea nu ar putea exista fără plante şi animale.
- Plantele constituie pentru om şi animale cea mai sănătoasă hrană, bogată în vitamine şi săruri minerale, produc oxigenul şi umezesc aerul.
- Unele plante sunt folosite în vindecarea bolilor. Ele sunt plante medicinale.
- Ca şi plantele, animalele furnizează oamenilor hrană şi alte produse. Unele îi ajută în muncă, altele îi apără.
- Poluarea mediului de viaţă al plantelor şi animalelor duce la dispariţia acestora.

RĂSPUNDE!

1. Care sunt păsările şi animalele cunoscute de voi?
2. Care este rolul fiecăruia în gospodărie?
3. Dacă vulturul îşi caută prada şi printre păsările de curte, el trebuie ucis? Informaţi-vă ce rol are el în menţinerea echilibrului în natură.

EXERSEAZĂ!

1. Comentează expresia: *„Pădurea este aurul verde al naturii"*.
2. Găseşte cinci cuvinte care să sugereze o lume fără plante şi animale. Argumentează alegerea lor.
3. De ce crezi că singura luptă care se justifică este cea împotriva poluării?
4. Participă împreună cu colegii tăi la curăţarea şi îngrijirea grădinii şcolii, a parcului sau pădurii din apropiere.
5. Ghiceşte şi apoi justifică răspunsul:

Primăvara te veseleşte, *Toamna te hrăneşte,*
Vara te umbreşte, *Iarna te-ncălzeşte,*
Poftim de ghiceşte!

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Realizaţi afişe prin care să îndemnaţi la protejarea naturii.

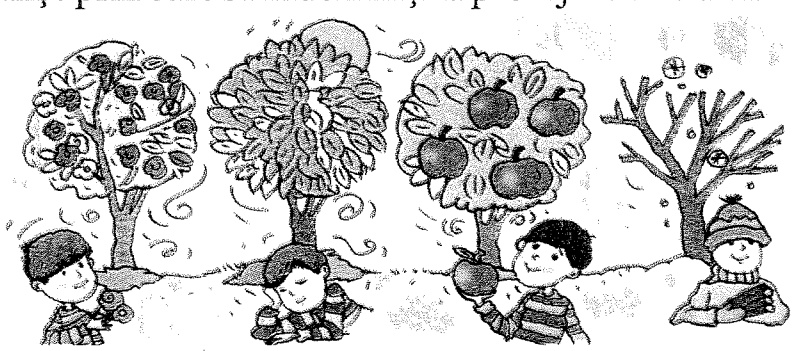

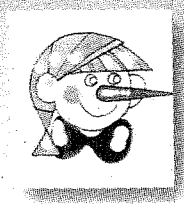

Recapitulare – Evaluare

REZOLVĂ!

Rezolvă corect rebusul. Vei descoperi pe verticală componentele lumii înconjurătoare.

1. Unguent, folosit în vindecarea unor boli.
2. Însuşire a iedului cel mic din poveste.
3. Prieten al omului.
4. Pădure tânără.
5. Protejată de om.
6. Izvor de înţelepciune.
7. Atenţie acordată unei fiinţe.

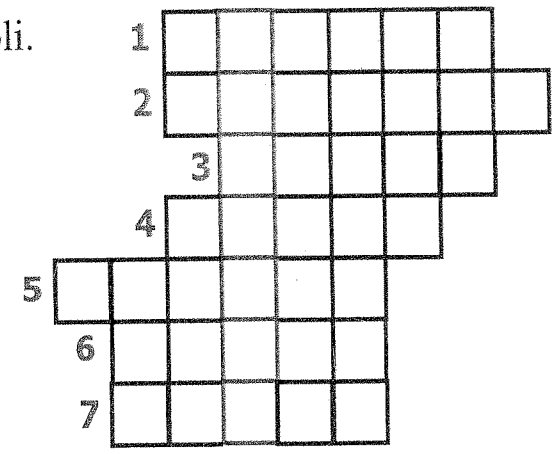

RĂSPUNDE!

1. Alege dintre cuvintele de mai jos pe cele care denumesc lucruri. Grupează-le în lucruri create de om şi lucruri create de natură: *maşină, derdeluş, calculator, furnică, morcov, piatră, păianjen, prăpastie, ciocolată, sare, avion, munte, aeroport.*
2. Justifică de ce unele lucruri duc la distrugerea vieţii, pornind de la afirmaţia: *„De sute de ani, omenirea priveşte cerul printr-o gaură de tun...“.*
3. Notează cu A (adevărat) şi F (fals) fiecare dintre enunţurile:
   - Leul şi tigrul de la Grădina Zoologică sunt animale domestice.
   - Turturelele care au cuib în nucul din faţa casei mele sunt sălbatice.
   - Capra-neagră este un animal domestic.
4. Uneşte corespunzător însuşirea cu simbolul ei:

căţel	gingăşie
brad	veşnicie
ghiocel	puritate
	prietenie

5. Alege atitudinea potrivită pe care o adopţi faţă de:

- pisica ta
- căprioara care se sacrifică pentru puiul ei
- un lup
- teamă

- grijă
- compasiune
- blândeţe

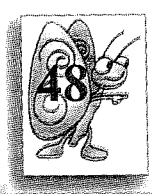

RAPORTURILE NOASTRE CU CEILALȚI OAMENI

Familia, clasa de elevi,
prietenii de joacă
sunt grupuri
din care faci parte.
În fiecare dintre ele
ai drepturi și îndatoriri.

Grupuri din care facem parte

DICŢIONAR

grup social – colectivitate umană formată din persoane unite prin activitate şi scopuri comune

relaţii în grup – legături

solidaritate – sentiment care îi face pe oameni să se ajute între ei

toleranţă – acceptarea părerilor şi comportamentelor diferite de ale tale

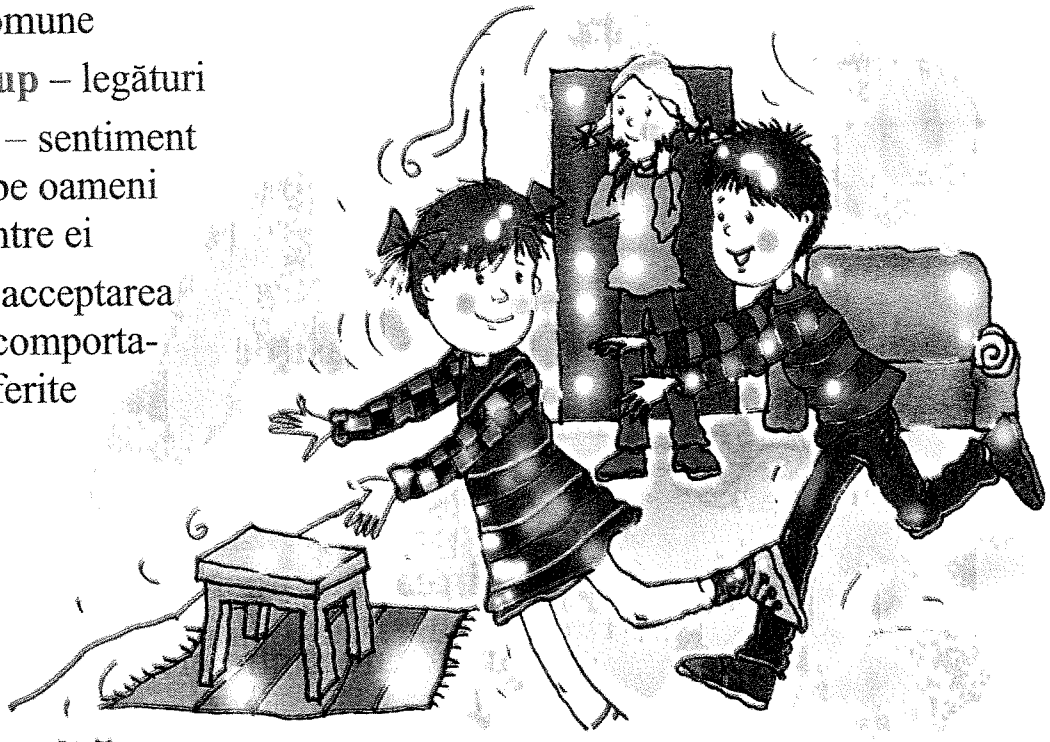

O zi obişnuită

Este dimineaţă. În casă este mare forfotă. Mama şi tata pregătesc micul dejun. Eu şi Dragoş ne îmbrăcăm.

După ce servim micul dejun, ne luăm la revedere. Părinţii merg împreună la serviciu, iar eu şi fratele meu plecăm la şcoală.

Primele ore au trecut pe nesimţite. Este pauza mare. Ne împărţim repede în două grupe pentru a juca „pisicile şi şoriceii." Fetele sunt pisicile", băieţii, „şoriceii". „Pisicuţele" prind „şoriceii". Câştigătorul este „şoricelul" neprins.

Dragoş este prins de o „pisicuţă", dar el o împinge şi fuge.

Clopoţelul ne anunţă că pauza s-a terminat. Ne întoarcem la clasele noastre.

Sunt nerăbdător să termin orele şi să mă întorc acasă. După ce îmi fac temele, mă joc. La joacă va merge şi Dragoş, vor veni şi Andrei, vecinul nostru, împreună cu sora lui, Maria.

SĂ ŞTII...

- Copiii, asemenea adulţilor, fac parte din diferite grupuri, exemplu: familia, clasa de elevi, grupul de joacă, sportiv, artistic, religios.
- Grupurile pot fi formate din persoane de aceeaşi vârstă sau de vârste diferite şi de orice sex.
- Grupul se conduce după anumite reguli: are un conducător şi urmăreşte scopuri precise. Membrii lui au drepturi şi îndatoriri. Grupurile pot primi sau respinge noi membri.
- Unele grupuri pot avea influenţe negative asupra ta.

RĂSPUNDE!

1. Din ce grupuri face parte Dragoş?
2. Care sunt membrii familiei lui?
3. Identificaţi asemănările şi deosebirile dintre grupul care formează o clasă şi grupul de joacă?
4. Cum caracterizaţi comportamentul lui Dragoş la jocul din pauză?

EXERSEAZĂ!

1. Povesteşte-i colegului tău o întâmplare care te-a determinat să preferi un anume grup sau care te-a făcut să renunţi la un prieten sau la un grup.
2. Stabileşte regulile unui joc la care doreşti să participi cu prietenii tăi.
3. Alege trăsăturile pozitive care se pot forma în cadrul unui grup: *cooperare; sinceritate; solidaritate; egoism; competiţie; toleranţă; punctualitate; invidie.*

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Precizaţi asemănările şi deosebirile care există între grupurile din care faceţi parte. Aveţi în vedere: numărul membrilor, perioada de asociere, vârsta, sexul, scopul etc.

Familia

DICŢIONAR

adopţie – înfiere; creşterea unui copil de către alţi părinţi decât cei naturali

arbore genealogic – reprezentare care înfăţişează gradul de înrudire al membrilor unei familii

societate – totalitatea oamenilor şi legăturile stabile dintre ei

Familia mea

Este o duminică însorită de mai.

Alexandru se bucură că întreaga familie se află acasă. Fiecare membru al familiei are sarcini precise. Mama pregăteşte prânzul. Tata merge la cumpărături, Alexandru şi fratele său fac ordine în camera lor, udă florile şi schimbă apa din acvariu.

Peste câteva ore vor pleca la bunici. Acolo se vor întâlni cu verişoara lor, Ana, cu mătuşa Irina şi cu unchiul Mihai. Ca întotdeauna, bunica îi va aştepta cu plăcinte calde.

Pe faţa bunicului se va citi iarăşi bucuria de a-i avea alături pe copiii şi pe nepoţii săi.

Ce bine te simţi în familie!

SĂ ŞTII...

- Familia este un grup format din părinţi şi copii.
- În familie există legături de sânge (între părinţi şi copii), de alianţă (între soţ şi soţie) şi de adopţie (între părinţi şi copii înfiaţi).
- Familia este nucleul societăţii. Ea este cea care transmite urmaşilor limba, obiceiurile şi modelele de comportament, punând temelia educaţiei civice.

RĂSPUNDE!

1. Care sunt membrii familiei lui Alexandru?
2. Ce sentimente există între ei?
3. Ce sarcini îndeplineşti tu acasă?

EXERSEAZĂ!

1. Fiecare literă a cuvântului **FAMILIE** poate semnifica: **F** – fidelitate
A – armonie
M – mulţumire
I – iubire
L – linişte
I – izbândă
E – egalitate

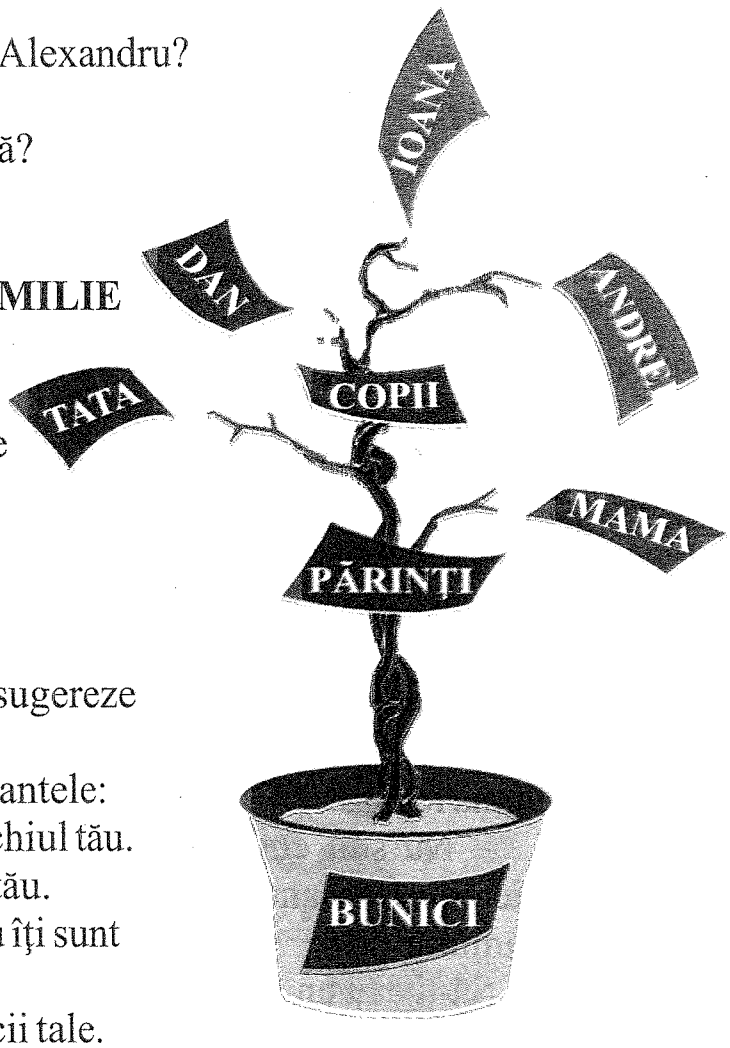

Găseşte alte semnificaţii care să sugereze relaţiile dintr-o familie.

2. Optează pentru una dintre variantele:
   a) Fratele tatălui tău este unchiul tău.
   b) Fratele tău este verişorul tău.
   c) Copiii soţiei unchiului tău îţi sunt verişori.
   d) Verişorii tăi sunt fiii bunicii tale.

3. Întocmeşte arborele genealogic al familiei tale pe trei generaţii (bunici, părinţi, copii).

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Discutaţi şi identificaţi urmările dezorganizării unei familii.

PORTOFOLIU

Realizează o mapă care să cuprindă aspecte legate de familia ta (fotografii, desene, date de identitate).

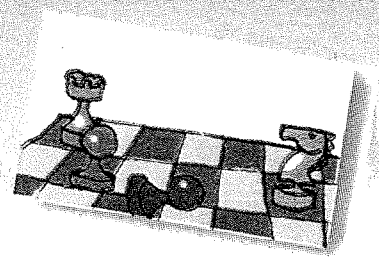

Grupul de joacă

DICŢIONAR

conflict – discuţie aprinsă, ceartă, violenţă

lider – conducător

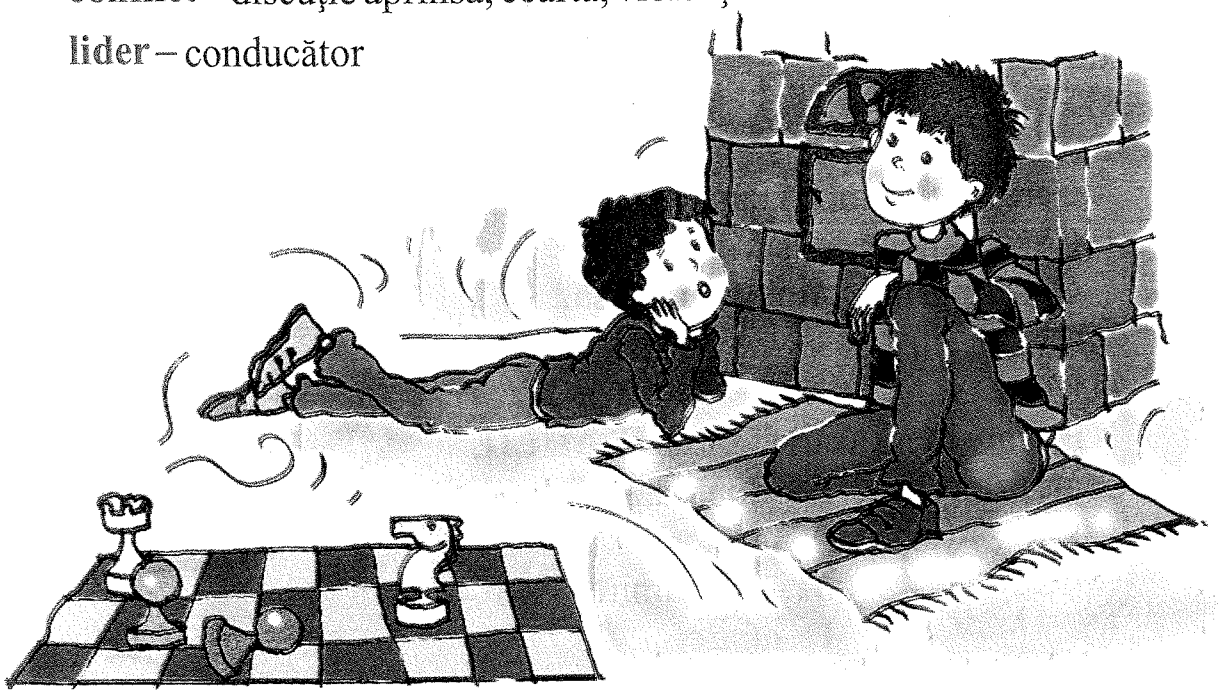

Prietenie

după *Mircea Sântimbreanu*

Cei doi băieţi stau la taifas, lungiţi pe covorul din faţa sobei de teracotă. Pe masă, abandonate, figurile de şah fraternizează împăcate ultima remiză.

– Nu ştiu cum sunt alţii, glăsuieşte Mihai, dar pentru mine prietenia înseamnă, în primul rând, generozitate, dăruire, nu drămuire. (...)

Să-ţi dau un exemplu concret. Sunt prieten cu Vintilă, nu-l ştii? Băiatul tutungiului din colţ. Ei bine, crede-mă, să am un tort cât munţii Himalaia, i-aş da lui Everestul.

Spovedania e curmată brusc de ţârâitul soneriei. Băiatul iese în vestibul şi se uită cercetător prin ochiul de la uşă. Apoi se întoarce indispus, pe vârful picioarelor.

– E Vintilă. Du-te şi spune-i că nu sunt acasă!

A venit să-i dau patinele mele.

– Păi, nu i le-ai promis? întrebă nedumerit Victor.

– Ba da, înalţă plictisit din umeri băiatul, dar aşa... în general.

SĂ ŞTII...

- Din grupul de joacă pot face parte prietenii, vecinii, colegii de clasă etc.
- Prietenii sunt aceia de care eşti legat printr-o afecţiune deosebită, stimă şi ataşament reciproc.
- Orice grup de joacă poate avea un lider şi reguli care trebuie respectate.

RĂSPUNDE!

1. Ce părere are băiatul despre prietenie?
2. Faptele şi vorbele băiatului exprimă acelaşi lucru? Argumentează.
3. Ce învăţătură se desprinde din atitudinea lui Mihai?

EXERSEAZĂ!

1. Marchează prin [X] acţiunile care exprimă comportamentul tău într-un grup de prieteni sau de joacă:

a) îmi impun părerile ☐ d) admit sugestiile altora ☐

b) respect regulile jocului ☐ e) ajut pe ceilalţi membri ☐

c) mă enervez repede ☐ f) în caz de conflict îmi fac singur dreptate ☐

2. Enumeră calităţile liderului de grup.

3. Exprimă-ţi părerea despre acceptarea unui nou membru în grupul de joacă, pornind de la textul:

Un băiat despre care nu ştiam nimic s-a alăturat grupului nostru de joacă.

– Băieţi, am o idee! a zis el. Ce-ar fi să facem rost de bani?

– Cum? am întrebat noi curioşi.

– Mergem în spatele şcolii şi-i buzunărim pe cei din clasele mici.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Alegeţi un joc şi stabiliţi regulile ce trebuie respectate.

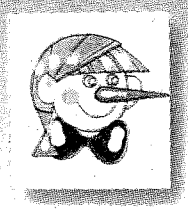

Clasa

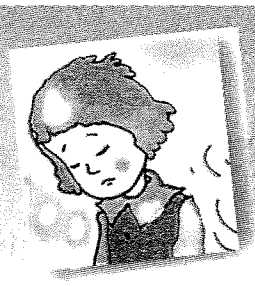

DICŢIONAR

clasa de elevi – grup şcolar

performanţă – rezultat deosebit obţinut de cineva într-un anumit domeniu

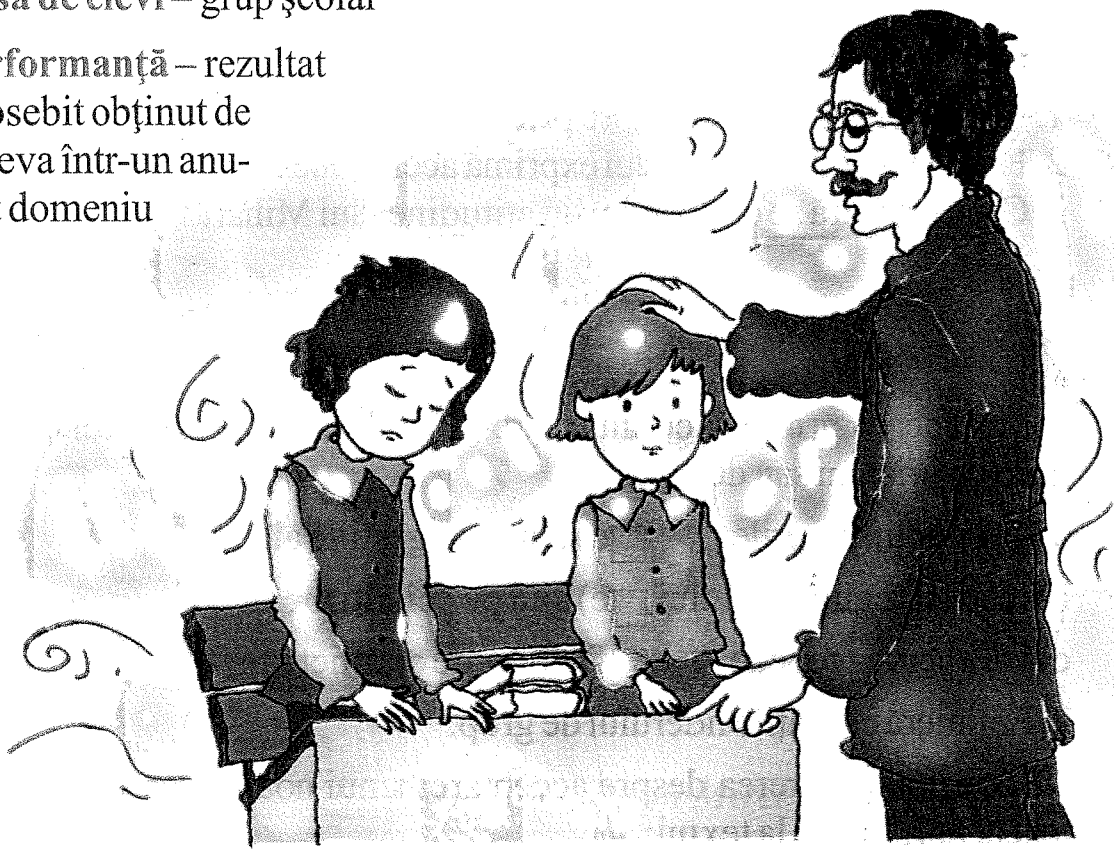

Învăţătorul meu

după *Edmondo de Amicis*

Începe ora. Învăţătorul explică.

Văzând pe un copil roşu la faţă şi cu chipul plin de bubuliţe, se opri. Îl privi adânc, îl întrebă ce are şi-i pipăi fruntea ca să vadă dacă arde.

Băiatul din spatele învăţătorului se ridică şi începu să se strâmbe.

Domnul se întoarse fără de veste. Copilul se opri repede şi îşi plecă uşor capul aşteptându-şi pedeapsa.

Învăţătorul îi puse o mână pe cap şi îi zise numai atât:

– Să nu mai faci asta! Ascultaţi, copii! Vom petrece un an împreună. Să ne silim în toate chipurile ca să-l trecem bine. Învăţaţi să fiţi buni!

Şcoala noastră să fie o familie. Voi să fiţi mângâierea şi fala mea!

Băiatul care se strâmbase se apropie de el şi-i zise cu sfială:

– Iertaţi-mă, domnule învăţător!

SĂ ŞTII...

- Colectivul de elevi se stabileşte în funcţie de vârstă, număr, nivel de cunoştinţe, aptitudini etc.
- Între elevi apar relaţii de atracţie, respingere, cooperare, conflict.
- În clasă există elevi care se impun prin diferite performanţe.

RĂSPUNDE!

1. Ce a făcut băiatul din spatele învăţătorului? Comentaţi gestul său.
2. Cum a reacţionat învăţătorul?
3. Ce semnificaţie are enunţul: *Şcoala noastră să fie o familie*?

EXERSEAZĂ!

1. Precizează rolul tău în clasa din care faci parte. Răspunde prin „DA“ sau „NU“:
   a) îi deranjezi pe colegii tăi în timpul orelor;
   b) eşti liderul ales al clasei;
   c) asiguri ordinea şi curăţenia în clasă;
   d) ajuţi elevii cu rezultate slabe la învăţătură;
   e) participi sau nu la activităţile clasei.

2. Identifică însuşirile unui bun coleg de clasă. Marchează-le cu ☒ :

comunicativ	☐	tolerant	☐
îngâmfat	☐	solidar	☐
prietenos	☐	bătăuş	☐
cooperant	☐	egoist	☐

3. Stabileşte împreună cu colegii un plan de acţiune în vederea sprijinirii elevilor cu rezultate slabe la învăţătură.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Grupaţi-vă în patru echipe. Desemnaţi liderii acestora. Argumentaţi în faţa clasei după ce criterii au fost aleşi.

PORTOFOLIU

Redă în scris cel mai important eveniment din viaţa clasei tale.

Grupul religios*

DICŢIONAR

norme religioase – reguli după care se orientează un credincios

religie – credinţă în forţele supranaturale, cult

toleranţă – îngăduinţă, indulgenţă

Suflet de copil

Se apropia Paştele.

Mariei îi făcea nespusă plăcere să meargă, în vacanţă, la biserică. Era în corul bisericii, alături de alţi copii din cartier. Cu unii dintre ei se împrietenise. Cel mai aproape de suflet o simţea pe Ioana, fetiţa cu ochii migdalaţi.

Se vizitau adesea. Astăzi, însă, ardea de nerăbdare să o vadă. Cuvintele profesorului de religie nu-i dădeau pace: „Este mai ferice să dai decât să primeşti."

Ar fi dorit să ofere cel puţin un mic semn al dragostei ei fiecărui membru al familiei. Banii economisiţi îi ajungeau pentru mama, tata şi cei doi fraţi. Rămăsese doar bunica...

Atunci a apărut Ioana.

– Spune-mi, te rog, Ioana, ce să fac? Ce i-aş putea oferi bunicii?

– Dăruieşte-i dragostea şi preţuirea ta printr-o felicitare. Cu siguranţă se va bucura. Orice dar oferit din suflet aduce fericire.

**extindere*

SĂ ŞTII...

- Credinţa religioasă există de când a apărut omul.
- Grupul religios este alcătuit din oameni care au aceeaşi credinţă.
- Oamenii pot avea religii diferite. Prin toleranţă, ei pot trăi în pace şi bună înţelegere.
- Fiecare persoană are posibilitatea de a alege şi practica o anumită religie fără a pune în pericol drepturile altora.

RĂSPUNDE!

1. Din ce grup făcea parte Maria?
2. Cu ce prilej dorea fetiţa să ofere daruri celor dragi?
3. În ce constă nehotărârea ei?
4. Ce sfat i-a dat Ioana?

EXERSEAZĂ!

1. Identifică trăsăturile morale care stau la baza formării unui grup religios. Motivează.
2. Precizează relaţiile care se stabilesc între membrii grupului.
3. Imaginează o întâmplare la care unul dintre participanţi este de altă religie decât a ta.
4. Cum îţi poate influenţa comportamentul un grup religios? Dezbate această temă cu profesorul de religie şi cu părinţii tăi.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Comentaţi următoarele pilde:

„Pe cât stă în putinţa voastră, trăiţi în pace cu toţi oamenii."

„Copiilor, ascultaţi pe părinţii voştri întru toate, căci acesta este binele plăcut Domnului."

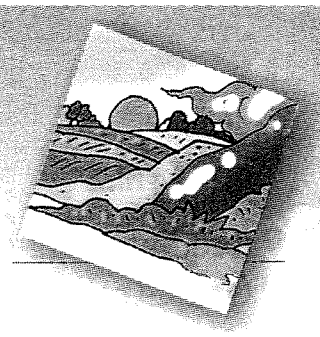

Reguli ale grupului

DICŢIONAR

conduită – comportare

regulament – totalitatea normelor şi regulilor care stabilesc şi asigură ordinea şi bunul mers al unei instituţii; totalitatea normelor după care se desfăşoară un joc, un sport etc.

sancţiune – pedeapsă

În tabără

Eram în tabără la Cheia, unde am fost şi vara trecută. Natura părea neschimbată. Cărările de munte ne aşteptau, invitându-ne la drumeţie.

Într-o zi am plecat spre Muntele Roşu.

Mergeam grupaţi ca să nu greşim traseul.

Numai Andrei, colegul meu de cameră, rămăsese în urmă ca să adune plante medicinale.

–Andrei, trebuie să ne grăbim pentru a nu întârzia la masa de prânz, îi spusese doamna învăţătoare.

Înaintam cu paşi hotărâţi pe cărarea care şerpuia în faţa noastră.

După un timp ne-am oprit pentru un mic popas, să ne tragem sufletul. Andrei nu era cu noi. Am anunţat-o pe doamna învăţătoare. Toţi am pornit în căutarea lui. Parcă intrase în pământ.

După două ore de căutări l-am găsit. Se rătăcise.

Doamna învăţătoare, supărată, i-a spus:

– Ai nesocotit sfaturile mele! Sper că spaima prin care ai trecut îţi va fi învăţătură de minte.

Grupul şi-a recăpătat voia bună, deşi ne-am întors în tabără, fără să fi ajuns la Muntele Roşu.

SĂ ŞTII...

- Regulile după care se pot conduce grupurile pot fi scrise într-un document (regulament de ordine interioară, regulamentul clasei) sau nescrise, transmise prin tradiţie.
- Unitatea şi forţa grupului constau în respectarea regulilor. Nerespectarea acestora duce la neînţelegeri şi conflicte.
- Normele de comportare indică ce este voie şi ce nu, ce se cuvine să facem într-un grup, în societate etc.

RĂSPUNDE!

1. Ce nu a respectat Andrei?
2. Cine a suferit de pe urma acestei întâmplări?
3. Ar trebui pedepsit băiatul pentru ceea ce a făcut?
4. Care puteau fi urmările faptei lui?

EXERSEAZĂ!

1. Realizează un tabel cu reguli care trebuie respectate în clasă.
2. Uneşte corespunzător. Reflectează!

• nu saluţi vecinii;	• vei fi eliminat din joc;
• întârzii la şcoală;	• poţi fi accidentat;
• nu respecţi regulile jocului;	• vei fi mustrat, sancţionat;
• traversezi strada prin locuri nepermise;	• nu eşti respectuos;
	• poliţistul te amendează;

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Formaţi patru grupe de elevi. Stabiliţi şi dezbateţi regulile de comportare:

a. într-o sală de spectacol;
b. într-o vizită;
c. la o aniversare;
d. într-o excursie.

PORTOFOLIU

Întocmeşte o fişă cu reguli de comportare civilizată în grup.

Drepturi şi îndatoriri în cadrul grupului

DICŢIONAR

abuz – încălcarea unui drept, faptă nedreaptă

decizie – hotărâre luată de o persoană sau de un grup

recompensă – răsplată

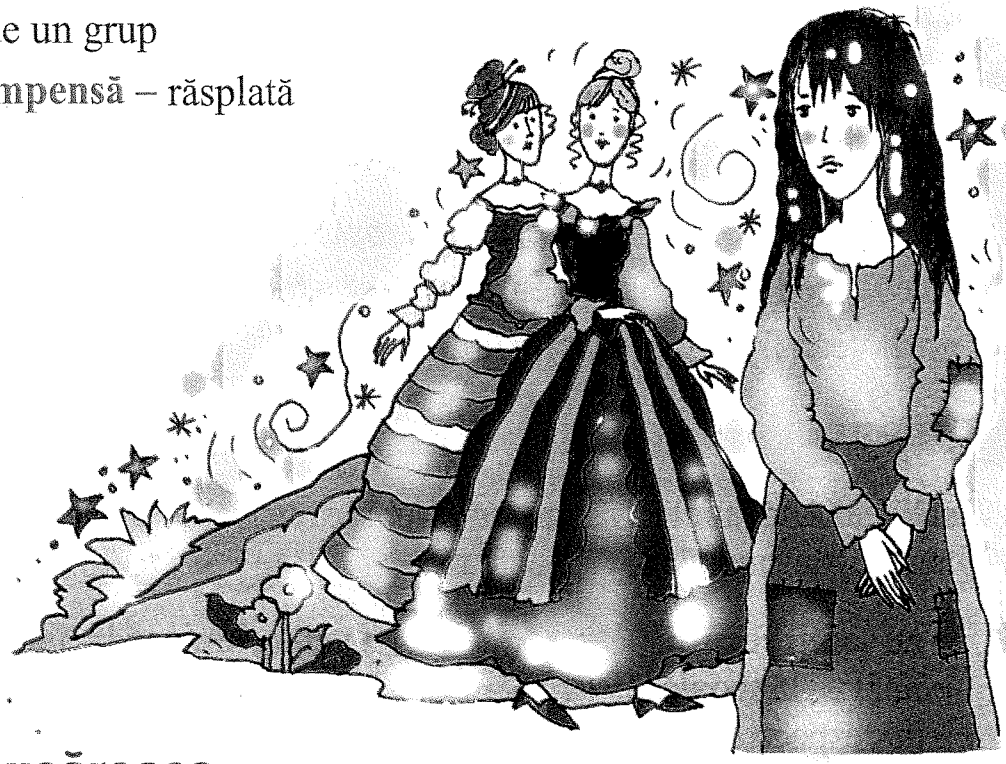

Cenuşăreasa

după *Fraţii Grimm*

A fost odată un om bogat căruia i-a murit soţia. Omul acela avea o fetiţă. După un timp şi-a luat o altă nevastă, o femeie rea care avea şi ea două fete.

Fetele erau frumoase, dar pe cât de luminos le era chipul, pe atât de întunecat şi plin de răutate le era sufletul.

Pentru fata cea vitregă începură a curge zile pline de amărăciune.

Îi luară hainele ei frumoase şi-o îmbrăcară c-o vechitură de rochie cenuşie. O încălţară cu nişte papuci de lemn, apoi o duseră în bucătărie. Aici muncea din greu de dimineaţa şi până noaptea: să care apă, să aprindă focul, să facă de mâncare şi să spele rufele.

Seara, frântă de oboseală, cum nu avea pat, se cuibărea în cenuşă. Până şi somnul îi era numai chin şi amar. Din această pricină era totdeauna plină de cenuşă şi murdărie.

De aceea îi ziseră Cenuşăreasa.

SĂ ŞTII...

- Fiecare membru al unui grup are drepturi, dar şi îndatoriri.
- Respectarea drepturilor şi a îndatoririlor duce la progresul grupului.
- Toţi cei care se bucură de drepturi şi îndeplinesc îndatoririle ce le revin sunt: buni cetăţeni, membri de nădejde ai familiei, elevi destoinici etc.
- Oricine din grup poate fi recompensat sau sancţionat.

RĂSPUNDE!

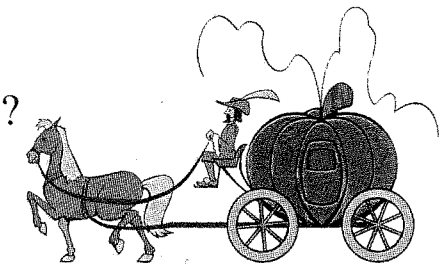

1. Cum era tratată Cenuşăreasa în noua familie?
2. Avea drepturi? Dar îndatoriri?
3. Hărnicia ei era apreciată?
4. Ce drepturi nu-i erau respectate?
5. Consideri un abuz comportamentul surorilor vitrege? De ce?
6. Continuă povestirea în aşa fel, încât Cenuşăreasa să fie înconjurată de dragoste şi înţelegere.

EXERSEAZĂ!

1. Completează tabelul cu alte drepturi şi îndatoriri pe care le ai în familie:

Drepturi	Îndatoriri
să am o familie	să respect părinţii
să fiu iubit şi ocrotit	să iubesc părinţii

2. Relatează o întâmplare în care ai săvârşit o faptă bună. Meriţi o recompensă? Ai obţinut-o?
3. Povesteşte o întâmplare în urma căreia ai fost sancţionat. Ce îndatorire nu ai respectat?
4. Dramatizează situaţii care urmează să fie recompensate sau sancţionate!

LUCRU ÎN ECHIPĂ

Grupaţi-vă în patru echipe. Alcătuiţi Regulamentul clasei (drepturi, îndatoriri, recompense, sancţiuni). Dezbateţi şi decideţi prin vot.

PORTOFOLIU

Documentează-te şi enumeră, în scris, drepturile copilului.
Ilustrează printr-un desen unul dintre ele.

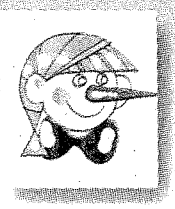

Recapitulare – Evaluare

REZOLVĂ!

Rezolvă corect rebusul. Vei descoperi pe verticală disciplina pe care tocmai ai studiat-o.

1. Fiecare persoană are un ...
2. Doar oamenii ...
3. Nume de botez sau ...
4. În luptă este nevoie de ...
5. Un adevărat creştin dă dovadă de ...
6. Între membrii unui grup se stabilesc ...
7. Respect sau ...
8. A învăţa este un ... al tău
9. Omul este înconjurat de ...
10. Au viaţă, dar nu sunt persoane, deci sunt...
11. Cât trăieşti, bucură-te de ...
12. Cel mai bine te simţi în ...
13. Neadevăr sau ...
14. Voi învăţaţi într-o ...

RĂSPUNDE!

1. Enumeră trei grupuri din care faci parte. Descrie unul dintre ele.
2. Precizează care dintre afirmaţiile de mai jos sunt adevărate şi care sunt false.
   a) Dintr-o familie fac parte părinţi şi copii.
   b) Prietenul la nevoie se cunoaşte.
   c) Într-un grup o persoană cooperează, comunică, intră în competiţie, primeşte şi dăruieşte afecţiune.
   d) Poţi încălca câteva reguli ale unui grup, dar nu pe toate.
   e) Dragoş are o mulţime de drepturi în clasă, dar nici o îndatorire.
   f) Răsplata este însăşi fapta săvârşită.
3. Completează spaţiile libere:
   Copilul se naşte, creşte şi se dezvoltă în ..... . Educaţia îi este asigurată şi în..... .
   În cele două grupuri copilul are ..... şi ..... .

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ŞI SPORTULUI

LORICA MATEI ALEXANDRA MANEA

Educație civică

manual pentru
clasa a III-a

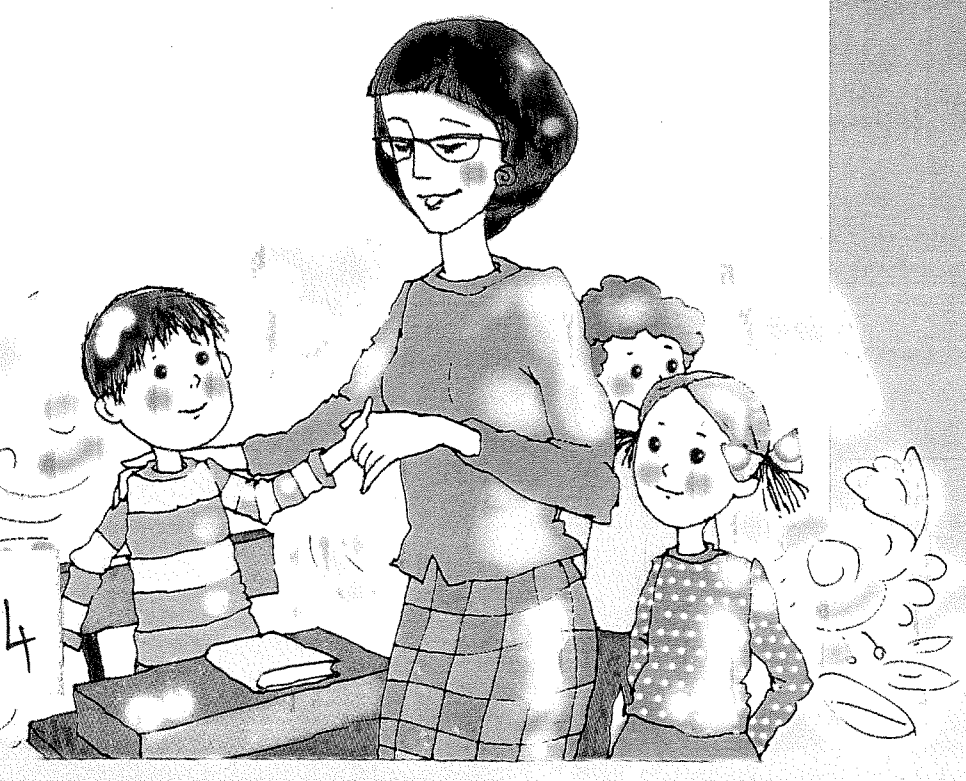

III 312.3114

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ, R.A.